Türk-İş

SAYI: 98

• Dış ülkelerde çalışan işçilerle ilgili Belgratta toplantı yapıldı

• Asgari Ücret Komisyonu çalışmalarına başladı

• Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili verilen rapor

TÜRKİYE
İŞÇİ
SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

Türk-İş

AYLIK DERGİ

NİSAN
1972
YIL : 9
SAYI : 98

FİATI : 250 Krş.
BİR YILLIK
ABONE : 25.00 TL.

Türk-İş adına sahibi
SEYFİ DEMİRSOY

Yazı İşleri Müdürü
ÜLKÜ ARMAN

Fotoğraflar
Şehir Fotoğraf Ajansı
ADNAN HASKOKAR

Adres :
Türk-İş Genel
Merkezi
Bayındır Sokak No. 8
ANKARA
Telefon : 17 91 36

- Türk-İş Dergisi Basın Ahlâk Yasasına uyar.
- Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler Merkezi tarafından hazırlanan Türk-İş Dergisinin bu sayısı, Ankara'da BAŞNUR Matbaasında dizilmiş, tertiplenmiş ve basılmış; klişeler, Doğan Klişede yapılmıştır.

SUNUŞ

Saygıdeğer
Türk - İş Okuru,

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun büyük bir mali kriz içinde olduğu, hatta bir iflasın eşiğine dahi geldiği iddiaları Nisan ayı içinde çeşitli çevreler tarafından ortaya atıldı ve bu konuda çeşitli söylentiler çıkarıldı. Söylenenler bir yana, ancak Kurum'un yetkili bir kişisi tarafından hazırlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Devlet Teşekküllerini Denetleme Komisyonuna verilen bir rapor, bütün bu iddialardan daha büyük bir önem kazandı. Sosyal Sigortalar Kurumu Müdürler Kurulu işçi üyesi Hasan Özgüneş tarafından hazırlanan bu raporda, Kurumun karşılaştığı güçlükler açık ve seçik olarak ortaya kondu.

Dergimizin bu sayısında geniş yer verdiğimiz bu rapor, gerçekten büyük önem taşıyordu. Özgüneş, Devletin, üzerine düşen âmme görevlerini yapmak için dahi Kuruma yüklendiğini ve yıllar yılı, başta Çalışma Bakanlığı olmak üzere çeşitli kuruluşlara mali yardımlarda bulunulduğunu rakkamlar vererek açıklıyor, buna mani olunmadığı takdirde, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun işçiye hizmette güçlüklerle karşılaşacağını belirtiyordu. Büyük bir bölümünü verdiğimiz bu rapor, öyle sanıyoruz ki, Haziran ayı içinde toplanacak Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Kurulunda da ele alınacak ve değerlendirilecek.

★★★

Bir yıl gecikmeden sonra, Asgari Ücret Tespit Komisyonu Nisan ayı içinde toplandı. İşçi kuruluşlarının hassasiyetle beklediği bu toplantı Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner'in konuşması ile açıldı, daha sonra işçi ve işveren temsilcileri görüşlerini belirttiler. Toplantının ilk günündeki kanaat, asgari ücretlerin en kısa süre içinde ve günün şartlarına uygun olarak çıkarılması idi. Nisan ayı sona ererken, Komisyonun Mayıs ayında da toplantılarına aralıksız devam kararı alındı.

★★★

Nisan ayında, Türk-İş'e bağlı Genel-İş, Petrol-İş ve Deri-İş Sendikalarının Genel Kurulları yapıldı. Önemli kararların alındığı ve çeşitli yurt ve işçi sorunlarının görüşüldüğü Genel Kurullar hakkında dergimizde geniş haberimizi bulacaksınız.

★★★

Belgratta önemli bir toplantı yapıldı. Dış ülkelere işçi gönderen ülkelerin işçi konfederasyonları ile dış ülkelerden işçi alan ülkelerin işçi konfederasyonları temsilcilerinin katıldığı bu toplantıya Türk-İş de üç kişilik bir heyet gönderdi.

Türk-İş heyeti, hazırlanan bir raporu sundu ve bu konudaki görüşlerini açıkladı.

Dergimizde, toplantı ve Türk-İş'in verdiği raporun geniş şekilde okuyabilirsiniz.

★★★

Nisan ayı içinde Avrupa ülkelerine bir gezi yapan Türk-İş Genel Başkan Vekili ve Maden Federasyonu Genel Başkanı Kemal Özer, ICFTU'nun dergisinde yayınlanan önemli bir demeç verdi. Bu demeci tam metin hâlinde yayınladık.

Yurtta

T.B.M.M. İktisadi Devlet Teşekküllerini
Denetleme Komisyonu
Sayın Üyelerine

RAPOR

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun bu gün içine düştüğü mali dengesizlik sıkıntılarının günahını, bu kurumu yöneten yönetici ve teknisyen kadrolarının dışında, seçmene selâm iktidara devam esprisini kendine benimseyen bir kısım çirkin politikacıların hareketlerinde aramak yerinde olur.

Bu hareketin başlangıç noktasını tesbit etmek gerekirse 1959 yılına kadar geriye gitmek icab edecektir.

Meselâ :

1) 30.11.1949 gün ve 5448 sayılı kanunla onanan İş ve İşçi Bulma Servisi kurulması hakkındaki 88 sayılı sözleşmenin 1 inci maddesi İş ve İşçi Bulma görevinin, bir amme görevi olduğunu saptamaktadır.

Devlet, üzerine düşen amme görevlerini yapmak için, diğer vatan-

TBMM. KOMİSYONUNA VERİLEN RAPOR
Acı gerçekleri dile getiren belge

Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili verilen rapor...

MÜDÜRLER KURULU IŞÇİ ÜYESİ HASAN ÖZGÜNEŞ'İN RAPORU BÜYÜK İLGİ GÖRDÜ

Nisan ayı başlarında toplanan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Devlet Teşekküllerini Denetleme Komisyonu'na, Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili verilen bir rapor ve Kurum hakkında çeşitli çevreler tarafından yürütülen iddialar bir hayli ilgi topladı.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun malî sıkıntı içinde olduğu, hatta bu gidişle **«iflasın eşiğine»** geldiği şeklindeki açıklamaların bir Kurum yetkilisi tarafından yapılması, bu konudaki haberleri, Nisan ayının önemli olayları içine soktu.

Sosyal Sigortalar Kurumu Müdürler Kurulu işçi üyesi Hasan Özgüneş tarafından hazırlanan rapor, basından gizli tutulmasına rağmen, bazı gazetelerde kısmen, bazılarında da büyücke yer aldı.

ÖZGÜNEŞ RAPORU

«Özgüneş Raporu» olarak adlandırılan bu raporda, Sosyal Sigortalar Kurumunu bir iflasın eşiğine getiren nedenler arasında **«Bu kurumu yöneten yönetici ve teknisyen kadrolarının dışında, seçmene selam iktidara devam espirisini kendine benimseyen bir kısım çirkin politikacıların hareketlerinde aramak yerinde olur»** denerek bu hareketin başlangıcının 1959 yılına dayandığını kaydedildi.

Özgüneş bu konuda şunları belirtiyordu:

«Devlet üzerine düşen amme görevlerini yapmak için, diğer vatandaşlardan olduğu gibi, işyerlerinde çalışan işçilerden de her ay bordrolarındaki kazanç nisbetlerine göre vergi almaktadır. Hal böyle iken, yukarıda da bahsettiğimiz gibi, bir amme hizmeti yapan İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun giderlerinin Genel Bütçeden temini gerekirken, 8.6.1959 gün ve 7332 sayı ile Yüce Meclisten çıkarılan bir kanunla, işçinin sosyal güvenliğini teminat altına almak gayesiyle, Sosyal Sigortalar Kurumuna Yaşlılık, Kaza, Malûliyet, Meslek Hastalığı, Analık, Hastalık ve Ölüm Sigortaları dalları için ödediği primlerin yekûnundan % 0,5 nisbetinde bir meblağın İş ve İşçi Bulma Kurumuna aktarılması, işçi vatandaşı aynı iş için iki defa vergi ödemek gibi, Anayasaya aykırı bir vergi sistemi ile karşı karşıya bırakmıştır.»

İş ve İşçi Bulma Kurumuna verilen bu paranın, işçinin sosyal güvenliğine karşı verilmekte olduğu şekilde yorumlanmasının doğru olmadığını ve bu uygulamanın Anayasaya aykırı olduğunu öne süren Hasan Özgüneş, 1959 yılından 1972 yılına kadar — 1972 bütçesine 20 milyon konmuştur — 101 milyon 508 bin 293 lira 45 kuruşun İş ve İşçi Bulma Kurumuna aktarıldığını, bundan ayrı olarak 30 Ocak 1946 da Meclisten çıkan 4841 sayılı Kanunun 10'uncu maddesi ile de, işçilerin sağlığını koruma ve iş

HASAN ÖZGÜNEŞ
SSK. Müdürler Kurulu Üyesi

Demirsoy, «S. S. Kurumu üzerinde kimse kumar oynamasın» dedi

ürkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun 27 Nisan günü İstanbul'da yapılan Genel Kurulunda Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy da hazır bulundu ve bir konuşma yaptı.

İşçi-işveren ilişkileri, genel yurt sorunları ve Sosyal Sigortalar Kurumu hakkında görüşlerini açıklayan Türk-İş Genel Başkanı, «Bu Kurum üzerinde kimse kumar oynamasın. Seçmene selam olsun diye, yerli yersiz kanun teklifleri getirilmesin. Kurumun istikbalini elbirliği ile iyiye götürmemiz gerekir. Hükümetler, Kurumun kasasına el atmasın. Biz Kurumu iflas ettirmeyecek güce sahibiz» dedi.

İşveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Halil Kaya'nın konuşmasına değinen Türk-İş Genel Başkanı Demirsoy şunları söyledi:

«Sayın Halil Kaya bütün günâhları bize yükledi. Sizlerin günâhınız yok mu? İçinizde sarı sendika kurduran, yaşatan olmadı mı? Biz talep müessesesiyiz. Sizden isteyeceğiz. Belki aşırı isteklerimiz de olacak, bizi suçlamayın. Sonra sizi de başka şekilde itham edenler bulunacağım düşünmeniz gerekir.

Kıdem müessesesinin kaldırılmasını istersiniz. Kıdem müessesesi kalkmaz. Biz karma ekonomiye inanan bir kuruluşuz. Çalışacağız, kazandıracağız, hakkımızı gerekirse kopara kopara alacağız. Kuvvetli sendikalar sorumluluk taşır. Biz, size düşman değiliz. Sizlerin ve hükümetlerin bizim haklarımıza saygılı olmanızı istiyoruz. Konuşarak her zaman, en iyi yolu bulacağımıza inanıyorum.»

emniyetini sağlama görevinin Çalışma Bakanlığına verilmesinden sonra, İş Sağlığı ve İş Güvenliği Teşkilatları giderlerinin de Sosyal Sigortalar Kurumundan karşılandığını ve 1963 yılından 1972 yılına kadar bu fona 52 milyon, 678 bin, 642 lira 07 kuruş ödendiğini belirtiyordu.

Sosyal Sigortalar Kurumu Müdürler Kurulu üyesi Hasan Özgüneş raporunda bu konuya şöyle değiniyordu:

«Serbest meslek erbabından, ithalat ve ihracaatçıdan, büyük sanayi ve toprak sahiplerinden tam olarak vergi tahsil edemeyen Maliye Bakanlığı, İş Güvenliğinin giderlerini 16.2.1963 gün ve 174 sayılı kanunla sigortalının ödediği primlerden karşılanma külfetini Sosyal Sigortalar Kurumuna yüklemiştir. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği teşkilatında çalışanların statüsü o kadar garip bir durum yaratıyor ki, bu kadrolarda çalışan ve çalışacak memurların tayinleri, sevk ve idareleri Çalışma Bakanlığına ait olup, yüksek derecede olan memurların maaşları ile birlikte vilayetlerde oturacakları binaların sandalye, masa, kırtasiye, aydınlatma ve ısıtma giderleri dahi Kurumca karşılanmaktadır.»

Hasan Özgüneş raporunda, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun, Çalışma Bakanlığı kadrosu ile İş ve İşçi Bulma Kurumunun yurt dışına işçi gönderilmesi için kurduğu bürolara da para yardımında bulunduğunu belirterek şu açıklamalarda bulunuyordu:

- «Bu giderlerin dışında, Yüce Meclislerin her sene Çalışma Bakanlığına «İş hacmine» nazaran vermiş olduğu kısır bütçe ile işlerini tam ve randımanlı yürütülebilmek için gerekli kadroya alamamış olmasından mütevellit, Sosyal Sigortalar Kurumunun 50 ilâ 60 kadar kadrosunu Çalışma Bakanlığı bakanlık işlerinin yürütümünde kullanmaktadır.

Beher kadronun vasati ücret karşılığı 2500.— TL. olan «2500 x 60 = 150.000.— TL. 150.000.00 x 12 = 1.800.000.— TL.» bu personel için Kurum yılda 1.800.000.— TL. ücret ödemektedir.

- Gönderdiği dövizlerden hangi müessesenin istifade ettiğini bilmemekle beraber yurt dışmda çalışan 700.000 in üzerinde işçinin çalıştıkları ülkelerin hükümetleri ile, hükümetimizin yapmış olduğu Sosyal Güvenlik anlaşmaları hükümleri gereğince, memleketimizdeki işlerinin takib ve sonuçlandırılması işi 67 ilde şubesi bulunan İş ve İşçi Bulma Kurumuna veya başka bir teşekküle verilmesi gerekirken her ne sebeptense, yurt sathında 36 şubesi bulunan Sosyal Sigortalar Kurumuna verilmekle haksız ve yersiz olarak, bu işlerin malî gideri de Kuruma yüklenmiştir.

Şimdi yurt dışındaki işçilerin, yurt içindeki işlerinin görülmesi için her şubemizde vasati 20 memur istihdam edilmektedir. «20 x 36 = 720» bu durumda 36 Şubemizde 720 memur Kurumun asli görevi olmayan bu işler için istihdam edildiğine göre, Kurumun bu işten dolayı maddi kaybı aylık «720 x 2500 = 1.800.000 TL.» dir. Bunu 12 ay ile çarptığımız takdirde yıllık yersiz gider yekûnu «1.800.000 x 12 = 21.600.000.— TL.» dır.

- Bir de devlet kendi görevleri cümlesinde olan Sivil Savunma işlerinin tedviri için Kurumdan yılda 1.000.000.— TL. Sivil Savunma Fonu almaktadır.

Bundan gayri, İktisadi Devlet Teşekküllerinde verimi ve standardizasyonu sağlamak için kurulan Milli Prodiktivite Merkezinin giderlerini karşılamak maksadiyle sigortalının yukarda da bahsettiğimiz gibi Sosyal Güvenlik için yatırdığı primlerden yılda Kurumdan 500.000.— TL. almaktadır.

4792 sayılı kanunun 8.8.1961 gün ve 344 sayılı kanunla tadil edilen 20 nci maddesi Sosyal Sigortalar Kurumu her sigorta

kolu için ayıracağı yedek akçeleri.

A) Milli Bankalara yatırmak;

B) Devletin çıkardığı veya kefil olduğu tahvillere yatırılmak;

C) Gayri menkullere yatırmak;

Ç) Sigortalılara mesken inşaatı için ve bu meskenlerin birinci derece ipoteği karşılığında gayri menkul değerinin % 90 nisbetinde ikrazda bulunmak;

D) Sanayi Sektörüne ikrazda bulunmak,

Hükmü derpiş edilmiştir.»

Sosyal Sigortalar Kurumu Müdürler Kurulu işçi üyesi Hasan Özgüneş, İş ve İşçi Bulma Kurumuna ödenen 101 milyon, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğine verilen 52 milyon, Devlet Yatırım Bankası, Amortisman Kredi Sandığı, Hazine Tahvilleri, Devlet Su İşleri Tahvilleri, İller Bankasına ödenen para ve İşçi Meskenleri için Emlak Kredi Bankası, Etibank ve Sümerbank'a verilen kredilerle, diğer kuruluşlara verilen paraların Kuruma 454 milyon liralık bir yük yüklediğini, bundan ayrı olarak avukatların Sosyal Sigorta kapsamına alınmasından ötürü de milyonlara varan zarara uğrayacağını şu şekilde açıklıyordu:

- 1136 ve 1238 sayılı kanunlarla Sosyal Güvenliklerinin Kurum tarafından teminat altına alınması öngörülen ve bugün sayıları 12.000 civarında olan avukatlara bu kanunlarla tanınan özel imtiyaz; Sosyal Sigortalar Kurumuna büyük mali külfetler yüklemiştir.

Her ne kadar Yönetim Kurulunun aldığı isabetli bir kararla avukatların tahayyül ettiği avantaya mani olunmuş ise de bir halk deyimiyle, AVUKATLAR KURUMA BİR ZEYTİN TANESİ VERİP, BİR VARİL ZEYTİNYAĞI ALMA yolunu bulmuşlardır. Bu durumu matematik bir misalle tesbit edelim.

1971 yılında 40 yaşında sigortalı olan ve günde 40 TL. ücret aldığını beyan eden bir avukat Barolar Birliği ile Kurumumuz arasında yapılan bir protokole göre her sene bu ücretini ancak % 10 nisbetinde arttırabilecektir.

Bu duruma göre bir avukatın 15 sene içinde aldığı ücret ve Kuruma ödeyeceği prim miktarı şöyledir:

SSK. GENEL KURULU TOPLANTI HALİNDE
Önemli kararlar bekleniyor

Hasan Özgüneş, borçlandırma ve emekliye ayrılacak işçi yaşı üzerinde de görüşlerini açıklarken, Türkiye'de genç yaşta emekliye ayrılmanın Kuruma büyük malî külfet yükleyeceğini belirtiyor, borçlanmanın da, Emekli Sandığındaki uygulamaya benzer şekilde, son maaşı üzerinden yapılmasını istiyordu.

Yılı	Günlük Ücret Lira Krş.	Bir Yılda Çalıştığı Gün Sayısı	TOPLAM Yıllık Ücret Lira Krş.	Ödediği Yaşlılık Sigorta Primi Lira Krş.
1971	40.—	335	13.000.—	1.474.—
1972	44.—	335	14.740.—	1.621.40
1973	48.40	335	16.214.—	1.783.54
1974	53.24	335	17.835.40	1.961.89
1975	58.56	335	19.617.60	2.157.94
1976	64.42	335	21.580.70	2.373.88
1977	70.86	335	23.738.10	2.611.19
1978	79.95	335	26.783.25	2.946.16
1979	85.75	335	28.726.25	3.159.89
1980	94.33	335	31.600.55	3.476.06
1981	103.78	335	34.766.30	3.824.29
1982	114.16	335	38.243.60	4.206.80
1983	125.61	335	42.079.35	4.628.73
1984	138.17	335	46.286.95	5.091.56
1985	151.98	335	+ 50.913.30	+ 5.600.46
15		**5025**	**426.523.35 TL.**	**46.917.79 TL.**

ASGARİ ÜCRET TESPİT KOMİSYONU
İlgi ile izlenen toplantı

Asgari Ücret Tespit Komisyonu çalışmalarına 24 Nisan'da başladı

Asgari Ücret Tesbit Komisyonu 24 Nisan'da çalışmalarına başladı. Komisyonun ilk toplantısına Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner, Bakanlık Müsteşarı Rüçhan Işık, işçi ve işveren temsilcileri ile hükümet temsilcileri hazır bulundu.

Toplantı Çalışma Bakanı'nın konuşması ile açıldı. Bakan Uzuner, Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun İş Kanunu'nun 33'üncü maddesi uyarınca toplandığını ve bir Anayasa gereğini yerine getirmeye çalışacağım belirtti ve şöyle dedi :

«Anayasamızın 45'inci maddesi çalışanların yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlamalarına elverişli, adaletli bir ücret elde etmeleri için gerekli tedbirleri alma görevini devlete yüklemiştir.

Bu Anayasa emrinden hareketle 1475 sayılı iş kanununun 33. maddesinde, bu kanun kapsamına giren işçi ile gemi adamı ve gazetecilerin ekonomik ve sosyal durumlarının düzenlenmesi için ücretlerin asgari haddinin Çalışma Bakanlığında Asgari Ücret Tesbit Komisyonu aracılığı ile saptanacağı öngörülmüştür.

Türkiye gibi kalkınma yolundaki bir ülke için ücretin önemi çok büyüktür. Sosyal yönü itibariyle asgari ücret sosyal adaletin gerçekleşmesinde etkili bir sosyal politika aracıdır. Ancak asgari ücretin yöneldiği amaç itibariyle, tek yönlü bir ücret olarak kabulü mümkün değildir. Genel olarak ücret - fiyat ilişkileri ile doğrudan bağıntılı bulunan asgari ücretin ekonomik kalkınmamızda yapacağı etkilerin de hiç bir zaman gözden uzak tutulmaması ve bu iki yönü dikkatle ele alınarak, bilimsel verilerin ışığı altında gerçek bir asgari ücret saptanması milli görevimizdir.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu, yurdumuzun sosyo-ekonomik yaşantısında çok etkili ve çok önemli bir karar müessesesidir. Görevimizin ağırlığının ve o ölçüdeki sorumluluğun bilinci içinde olduğumuza hiç kuşku yoktur.

Güç bir işi omuzlayacaksınız. Amaç, ekonomik ve sosyal verilerin tutarlı bir biçimde kullanılması ve yurdumuz için hayırlı olacak olumlu bir sonuca, bir dengeye ulaşmaktır..

Tarım kesiminde çalışanların asgari ücretleri de 1475 sayılı kanunun geçici 4 üncü maddesi gereğince komisyonunuza katılacak diğer temsilcilerle birlikte ayrıca tespit edilecektir. Tarımdaki tespit başladığınız çalışmalar biter bitmez başlıyacaktır.»

TOPKAR'IN KONUŞMASI

Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner'den sonra işçi temsilcileri adına Petrol-İş Genel Başkanı İsmail Topkar konuştu, komisyon çalışmalarının kısa sürede ve olumlu sonuçlanması dileğinde bulunarak şunları söyledi :

«Asgari Ücret Komisyonu bir hayli zaman geçtikten sonra toplanmış bulunuyor. Biliyorsunuz ki son iki yılda hayat pahalılığı oldukça gelişmiş ve çalışan insan da oldukça sıkıntılı günler yaşamaktadır. Bu bakımdan ulusal ve kutsal ücret diye nitelendirdiğimiz asgari ücretin ciddi manada tesbitini arzu ediyoruz. Bu konuda çalışmalarımızın sürekli olmasını ve binlerce, onbinlerce, yüzbinlerce insanın sabırsızlıkla beklemiş bulunduğu bu kutsal ücretin biran evvel çıkartılması hususunda başta hükümetimizin sayın işverenlerin ve ilgili kuruluşların mümessillerin sürekli şekilde çalışmak suretiyle asgari ücretin tesbitini zorunlu görüyoruz ve inşallah en kısa zamanda bu asgari ücreti tesbit etmek suretiyle ilânı yapılır ve böylece cidden geçim sıkıntısı içinde bulunan büyük bir topluluk bundan yararlanır, duygulanır ve bu suretle bu mesele de işçi ve işveren kesimini sevindirici bir düzeye ulaştırmak suretiyle komisyon çalışmalarının biran evvel bitirilmesi temennisindeyiz.»

İŞVERENLERİN GÖRÜŞÜ

Daha sonra İşveren Temsilcisi İbrahim Uluğ konuştu, asgari ücretlerin yeniden tespit edilmesinin zorunlu olduğunu, ancak bunun milli ekonomimiz dikkate alınarak saptanması görüşünü öne sürdü ve çalışmaların titizlikle yürütülmesi dileğinde bulundu.

BAKANIN İKİNCİ KONUŞMASI

Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner, temsilcilerin konuşmalarından sonra ikinci defa söz aldı ve, asgari ücretlerin tespitinde ilmi esaslardan hareket edileceğini, dünyanın diğer ülkeleri ile ülkemiz arasındaki farklılıkların giderilmesine çalışılacağını söyledi ve şöyle dedi :

«Burada tesbit edeceğiniz modelin bundan sonra asgari ücret tesbitlerinde de esas alınması temennimizdir. Mukayese yapmak imkânı daha rahatlıkla ilmi bir şekilde mümkün olabilecektir. Bir diğer özel istihdamın istatistik veriler bakımından noksanlık duyduğumuz konuları burada açık ve seçik bir şekilde ortaya koyarsak ilgili kuruluşların gelecek toplantılara daha belgeli bir şekilde iştirakleri mümkün olabilir. İstatistik Enstitümüz vardır. Orada değerli arkadaşlarımız bulunmaktadır. Dünyanın gelişmiş ülkeleri ile bizim ülkemiz arasında istatistik verileri bakımından uçurum var demiyeyim ama farklılıklar vardır. Bilhassa bölgesel şartlarımızı iyi bilmemekteyiz. Nitekim bundan önce yapılan çalışmanın sonucu sağlam bilgilerden hareket etme olanağı mevcut olmadığı için şahsi kanıma göre biraz nazari kalmış fiili durumla saptanan durum arasında büyük ölçüde bir sapma bahis konusu olmuştur. Bu çalışmalarda mutlaka bazı ihtiyaçlar da belirtecektir.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu, ilk toplantısından sonra, bazı çalışmalarda bulunmak üzere toplantıya ara verdi. Komisyon Mayıs ayı içinde toplantılarına devam edecek.

GENEL-İŞ GENEL KURULU BAŞKANLIK DİVANI

Yici, Zırtıloğlu, Altun

Toplantılar

Genel-İş 5'inci Genel Kurulu

Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sendikası (Genel-İş) beşinci Genel Kurulu 22-24 Nisan tarihleri arasında yapıldı.

Genel Kurul, Genel Başkan Abdullah Baştürk'ün bir konuşması ile açıldı ve Baştürk, yurt sorunları ile işçi konuları üzerinde durdu. Abdullah Baştürk «**Kısa bir zaman içinde, sokaklarımız kan ve barut kokusundan, evlerimiz bomba ve dinamit tehditlerinden, çocuklarımız kim vurduya gitmenin talihsizliğinden arındı. Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin yardımı ile devlet tekrar işlemeye başlar duruma getirildi**» dedi, ancak 12 Mart muhtırasında öngörülen köklü reformların gerçekleştirilmesinde ise aynı başarıya ulaşılamadığı söyledi.

Genel-İş Başkanı, Türk İşçi Hareketinin hak ve çalışma düzeniminden vazgeçemeyeceğini ve kazanılan hakların savunulacağını bildirerek şöyle dedi :

«Türkiye'nin sorunu, şu anda, demokratik toplum düzeninin, Anayasal özgürlükler ve sınırlar içinde yürütülüp yürütülemeyeceğinden doğan bir haklı kaygıdan doğmaktadır. Bu kaygılarımızı çoğaltan, artıran başlıca etkenlerden birisi, ekonomimize hakim güçlerin, şekil ve öz kazanan biçimde siyasal iktidara sahip çıkma niyetleridir. Bunlar Türk işçilerinin on yıldır uyguladıkları ve çalışma barışını kurmada etkili bir araç olarak gördükleri, grev, toplu sözleşme, sosyal güvenlik ve asgari ücret gibi bazı temel ve artık klâsikleşmiş haklarımıza el uzatmak istemektedirler. Anayasada'da grev hakkının kalkmasından yanadırlar. Ama, Türk işçileri kendi haklarını savunmak için, bu haklarını kullanmasınlar, toplu sözleşme düzeni yerinde

dursun, ama işletilmesin, uygulanmasın. Çalışan insanların haysiyetli vatandaş olabilmenin ilk koşulu olan emeğin asgari karşılığı yasalarda süs olarak bulunsun. Ama, Devlet Anayasanın kendisine bu konuda verdiği görevi yerine getirmesin. Onlar, işsizi bol bir ülkenin insanlarını, hatta karın tokluğuna çalıştırma özgürlüğünü kullansınlar. Devlet aradan çekilsin, emeğin yanında yer almasın. İstedikleri budur.

ABDULLAH BAŞTÜRK
Genel-İş Genel Başkanı

İnsan beyinlerine işlemeye çalıştıkları, uğruna milyonlar harcayıp topluma kabul ettirmeye çalıştıkları düzenin ardında işte bu niyetler yatmaktadır. Oysa böyle bir düzen, herkesten ve herşeyden önce kendilerinin zararına ve aleyhine işler.»

Baştürk, daha sonra ekonomik gelişmeler ve eğilimler üzerinde durdu, Türk ekonomisinin bir an önce geri kalmışlık çemberini yarıp kalkınmış, sanayileşmiş, tam istihdamı sağlanmış bir yurt ve toplum yaratmanın bütün imkânlarına sahip bulunduğunu söyledi, **«En büyük sermaye, en değerli yaratıcı güç olan emek, ülkemizde fazlasıyla mevcuttur»** dedi.

Hızlı kalkınma virajını aşıp, derhal çağdaşlaşmış bir ekonomi ve toplum düzeninin kurulması ve toplumumuzun üst yapısında yüz yıldır aydın - bürokrat kadroların yerleştirmeye çalıştığı kurumlaşmaların, yenileşmelerin modernizasyon hareketlerinin, eski örneklerine uygun birer batılaşma özentisinden öteye gidemeyeceğini kanısında olduğunu belirten Genel-İş Başkanı, daha sonra şöyle dedi :

«Türk işçisi iş istemektedir Türk işçisi ekmek istemektedir. Ama bunlarla birlikte Türk işçisi özgürlük istemektedir. Adaletli bir gelir dağılımı istemektedir. İnsan emeğine saygı istemektedir. İnsan hakkının, toplum çıkarının başladığı yerde, kişisel ve zümresel menfaatlerin bittiğini kabul eden bir siyasi ortam, bir sosyal düzen istemektedir.»

DİVAN BAŞKANLIĞI

Genel Başkan Abdullah Baştürk'ün konuşmasından sonra Başkanlık Divanı seçimi yapıldı ve Başkanlığa Oleyis Sendikası Genel Başkanı Mukbil Zırtıloğlu, Başkan yardımcılıklarına Yol-İş Federasyonu Genel Sekreteri Rafet Altun ile Petrol-İş Sendikası Genel Sekreteri Özkal Yici seçildi.

Divan Başkanı Zırtıloğlu'nun kısa konuşmasından sonra, sendikanın 10. yıldönümü dolayısiyle kurucu heyette görev alanlara şilt verildi ve konuk yabancı sendikacılar konuştu. Uluslararası Genel Hizmetler İşçileri Federasyonu (P S. I.) Yönetim Müdürü R. Iverson. İskandinav ülkelerini temsilen İsveçli Sendikacı M. Anderson, İsrail İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Histadrut) Genel Sekreteri Moşe Bar-Tal ve Kıbrıs Türk-Sen Genel Sekreteri Necati Taşkın yaptıkları konuşmalarda, dünya işçi hareketinin bugünkü sorunları üzerinde durdular.

ÇALIŞMA BAKANI KONUŞUYOR

Bazı Milletvekili ve sendikacıların konuşmalarından Sonra, Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner söz aldı ve işsizlik sorunu, yurt dışındaki işçilerin durumu, işsizlik sigortası üzerinde durdu.

Uzuner yurt dışındaki işçiler konusunda şöyle dedi :

«Almanya'da en çok işçi çalıştıran ülke Türkiye'dir. Ancak en büyük eksikllerimizden birisi işçilerimizin eğitimi konusudur. Hepiniz biliyorsunuz ki, Türkiye henüz genel eğitim davasını çözüme bağlayamamıştır. Bunun yanında işçilerin eğitimi için yapılacak çalışmalar geniş imkânları gerekli kılmaktadır. Fakat şurası da bilinmelidir ki, işçi eğitimi konusunda elimizde mevcut olanaklardan da tam olarak yararlanamamaktayız. Bu konuda Bakanlığımızca hazırlanmış bir tasarının yeni ve büyük imkânlar yaratacağına inanıyorum. Bunu yapmak mecburiyetindeyiz, zira dünyanın hiçbir yerinde vasıfsız işçi kullanılmamakta ve görüyoruz ki yurt dışından vaki işçi taleplerinde de vasıflı işçilere yer verilmektedir.»

Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner daha sonra İşsizlik Sigortası Kanun Tasarısı üzerindeki hazırlıklar hakkında da bilgi verdi ve **«İşsizlik sorunu halledilmezse, çalışan insanların hakları verilmezse, o ülkede sosyal huzurdan ve sosyal barıştan bahsetmek olanağı kalmaz»** dedi.

HALİL TUNÇ'UN KONUŞMASI

Genel Kurulun ikinci gününde bir konuşma yapan Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Türk İşçi Hareketi içindeki gelişmeler üzerinde durdu, sendikalar arasında çelişki gibi, tutarsızlık gibi yansıyan görünümü eleştirdi ve genel yurt ve işçi sorunları üzerinde görüşlerini açıkladı.

Tunç, 1961 Anayasası hazırlanırken, Kurucu Meclis'te yürütülen çalışmalara ilişkin Türk-İş'in gösterdiği çabayı da anlattı.

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, toprak reformu, dış ticaret ve madenler gibi konularda dün söylediklerinden tek bir sapma yapmadığını da belirtti, daha sonra

şöyle dedi :

«Ben sendikacılığa 1952 yılında başladım. Sendikacılık sola açık, sosyal hareketler, sosyal güvenlik ve buna benzer meselelere öncelik veren ve bu meseleleri kendilerine ilke olarak kabul eden topluluktur. Sendikaları derneklerden ayıran özellik de budur. O günden bugüne kadar, bu düşünce tarzından zerre kadar sapmadık, sapmadım. O gün ne söylemişsem, bugün de o sözlerimin altına imzamı basarım.»

Tunç, **«sendikacılık hareketinin içinde sosyalizm vardır, ama Batılı anlamda sosyalizm»** diyerek şunları söyledi :

«Batılı anlamdaki sosyalizmi bugün de kabul ederim; ömrüm boyunca da kabul edeceğim. Batılı anlamda benimsediğimiz sosyalizme ilişkin görüşler, Türk-İş Beşinci Genel Kurulundan bu yana savunduğumuz ve nihayet 4'ler raporu ve 12'ler raporunda yer alan ilkelerdir. Bunu inkâr etmemize imkân yoktur. Bunu ister yönetimde görev alayım, ister almayayım, ömrüm boyunca savunacağım.»

Türk-İş Genel Sekreteri daha sonra, genel grev konusuna ilişkin görüşlerini de açıkladı ve bu konuda şunları söyledi :

«Genel grev istemeyen bir sendikacı olacağına ihtimâl vermiyorum. Bu felsefeden hareket ederek, genel grevi ilk defa Bayram Gazetelerinden birinde, Türk işçisinin ihtiyacı olarak açık seçik yazdım ve savundum. Ondan bir sene sonra da Türk-İş Sekizinci Genel Kurulunda genel grevi zamanın Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk'e karşı savundum. Hatta, Seyfi Öztürk genel greve karşı konuşup da alkışlanırken, yerimden müdahale ettim. «Kimi alkışlıyorsunuz, ne söylüyor» diyecek kadar genel grevden yana olmuşumdur. Her genel kurulda genel grev kararı alınırsa, bundan gurur duyar takipçisi olurum, bunun savunucusu olurum.»

HALİL TUNÇ
Türk-İş Genel Sekreteri

Tunç, Doğu'nun kalkındırılması konusundaki tenkidler üzerinde de durdu **«Bu konu gerçekten çok önemlidir. Bingöl'de 18 milyon liralık bir yatırımı plânlamış durumdayız. Bu bir başlangıçtır, devam edecektir»** dedi.

Türk-İş Genel Sekreteri, sendikalar ve partiler konusunda da şu açıklamada bulundu :

«Birlikte yapılmayan hareketler, dünyanın her tarafında işçi hareketinin parçalanmasına yol açar. Bunun için bir parti mi kuracağız, bir partiyi mi destekleyeceğiz, bunun zeminini hazırlamadan, birbirimizi yıpratmak, birbirimizi çelmelemek, işçi hareketine fayda getirmez.»

TÜZÜK DEĞİŞİKLİĞİ

Genel Kurulun son günü, tüzük değişikliği önerisi ele alındı ve tüzüğün **«Amaç ve İlkeler»** başlıklı 3'ncü maddesi değiştirilerek, Partiler üstü politika izlenmesini öngören hüküm çıkarıldı.

Daha sonra seçimlere geçildi ve Genel Başkanlığa Abdullah Baştürk, Başkan Vekilliklerine Ertan Andaş, Mustafa Sığan, Genel Sekreterliğe Hasan Okyar ve Mali Sekreterliğe İsmail Özbiçer yeniden seçildiler.

Petrol - İş 14'üncü Genel Kurulu yapıldı

Türkiye Petrol, Kimya, Azot ve Atom İşçileri Sendikası (Petrol-İş) 14'üncü Genel Kurulu 9-11 Nisan tarihleri arasında İstanbul'da Gazeteciler Cemiyeti Konferans salonunda yapıldı.

Genel Başkan İsmail Topkar'ın bir konuşması ile açılan Genel Kurul'da, çeşitli yurt ve işçi sorunları ile, Türk İşçi Hareketi içindeki gelişmeler de ele alındı.

Topkar yaptığı konuşmada, ülkemizin sosyal, ekonomik ve diğer konularına değinerek, sendikasının görüşlerini açıkladı.

ÇALIŞMA RAPORU

Genel Kurula sunulan çalışma raporunda, Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullar ve sosyal bir düzene geçmenin prensipleri açıkladı. 16 ana bölüme ayrılan raporun Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve sosyal ortamı bölümünde, 12 Mart Muhtırası ile Türkiye'nin kardeş kavgasından kurtarıldığı belirtildi, normal bir düzene geçmek için de şu şartlar öne sürüldü :

- Anayasa sınırları içinde fikir örgürlüğünün özüne dokunulmamalıdır.
- İdeoloji ve fikirlerden, hangilerinin özgür parlamento demokrasisini yıkmaya yönelik ve hangilerinin demokrasi kurallarına uygun olduğu tarafsız ve bilimsel olarak tespit edilmelidir.
- Anayasanın öngördüğü reformlar, yozlaştırılmadan ve bir kısım çıkar çevrelerinin etkisinde kalınmadan çıkarılmalıdır.
- Ulusal gelirin adaletli bölüşümünü sağlayacak maliye, özellikle vergi ve ücret politikası uygulanmalıdır.
- Fiyat artışı yaratacak etkenler, sosyal adalete aykırı olmayan tedbirlerle yokedilmeli, özellikle aracı, tefeci ve spekülatörlerin bu yoldaki fonksiyonları önlenmelidir.

- Devlet ve özel teşebbüs yatırımlarının Doğu Anadolu'ya daha büyük ölçüde yönelmesinin tedbirleri alınmalıdır.
- Bütün sosyal sınıfların demokratik yoldan parlamentoda güçleri oranında temsil edilmesi olanakları yaratılmalıdır. Ayrıca ücletler ile fiyatlar arasındaki dengesizliği giderilmeli ve bir işçinin bugün için net 30 lira kazanması ile yaşaması sağlanmalıdır.

Raporda, vergi reformu konusunda da önerilerde bulunuluyor, her yıl 17 milyar lira vergi kaçırıldığı belirtiliyordu. Hukuk reformu bölümünde de, iş hukuku alanında yeni düzenlemelere gidilmesi, kanuni aykırılıklardan doğan anlaşmazlıkların kaldırılması öne sürülüyordu.

İSMAİL TOPKAR
Petrol-İş Genel Başkanı

Türk petrolünün durumuna da değinen rapor, petrol ürünlerimizin ihtiyacımızın yüzde ellisini karşılar halde bulunduğu, önümüzdeki on yıl içinde yüzde yetmiş ihtiyacımızı karşılayacak hesaplar yapıldığı belirtildi. Bu arada yabancı şirketlerin aramaya önem vermediği, üstelik en önemli bölgeleri ellerinde tutup battal bıraktıkları öne sürüldü.

Genel Kurul'un ikinci gününde, rapor üzerinde görüşmelere geçildi ve delegeler görüşlerini açıkladı. Bu arada, konuk sendikacılardan Uluslararası Petrol ve Kimya Sendikaları Federasyonu Genel Sekreteri Mr. Hogan da bir konuşma yaptı.

HOGAN'IN KONUŞMASI

Hogan, dünya çapında 70 ülkeden 2 milyona yakın işçinin temsil edildiği Uluslararası Federasyonun güçlü kuruluşlarından biri olduğunu belirttiği Petrol-İş'in, çok kısa bir sürede büyük bir gelişme gösterdiğini söyledi, **«Şunu belirtmek zorundayım ki, Federasyon olarak Petrol-İş'e ihtiyacımız vardır. Türk-İş ve Petrol-İş'in gösterdikleri fedakârlık bizim için önemli bir varlıktır»** dedi.

Uluslararası Federasyonun, Uzak-Doğu'da eğitim için çalışmalar yaptığını belirten Hogan, sözlerini şöyle tamamladı :

> «Petrol-İş'in bugün ulaştığı nokta, benim için bir rüyanın hakikat olmasıdır. 15 yıl önce bu kürsünün bulunduğu yer kadar bir genel merkeziniz vardı. Bugünkü durumunuzla iftihar etmelisiniz, biz de iftihar ediyoruz. Yıllar önceki rüyanın hakikat olduğunu görmek gerçekten çok etki yapıyor.»

DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Petrol-İş Genel Kurulunun son günü bir konuşma yapan Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, kanun kuvvetinde kararname yetkisinin hangi konularda verilmesi gerektiğinin açıklığa kavuşturulması istedi ve **«Ağır da çalışsa, yanlış kararlar da alsa parlamenter rejimden kimse vazgeçemez»** dedi.

Ülkede hüküm süren olağanüstü şartlar ve sıkıyönetimin devamından yararlanmak isteyen bir kısım işverenlerin, işçinin haklarını kısıtlamak çabalarına giriştiğini de öne süren Türk-İş Genel Başkanı Demirsoy, işçinin kazandığı hakları kimsenin geri alamayacağını, Türk-İş'in bu gibi davranışların kesinlikle karşısında olduğunu belirtti.

SEYFİ DEMİRSOY
Türk-İş Genel Başkanı

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun ilâç fabrikaları kurması, iş güvenliği müfettişlerinin çalışmaları gibi konulara da değinen Seyfi Demirsoy, daha sonra son siyasi gelişmelerle ilgili olarak şunları söyledi :

> «Parlamenter rejimden kimse vazgeçemez. Parlamento ağır da çalışsa, zaman zaman yanlış kararlar da alsa siyasi hayatımızın vazgeçilmez bir unsurudur.»

Türk-İş Genel Başkanı, Toprak, Tarım, Eğitim ve diğer reformların biran önce gerçekleştirilmesini, kamuoyuna malolmuş bu reformların geciktirilmesinin sakıncalı olduğunu belirtti ve Anayasada yapılmak istenen yeni değişikliklerin de karşısında olduklarını açıkladı. Demirsoy **«Anayasa'da artık başka değişiklikler yapılmasına karşıyız. Eğer mutlaka bir değişiklik gerekiyorsa, yapılsın**

ama, bu değişiklik kamuoyuna sunulduktan, yani bir referandumdan sonra gerçekleştirilsin» dedi.

TOPKAR KÜRSÜDE

Genel Kurulun son gününde de bir konuşma yapan Petrol-İş Genel Başkanı İsmail Topkar, bazı işyerlerinde işverenin günün şartlarından yararlanarak işçi çıkarma çabalarına giriştiğini, zamanı gelince işverene gereken cevabın verileceğini söyledi.

Topkar, bu arada, Deniz ve Hava Kuvvetleri Vakıflarına yardım yapmak için Türk-İş bünyesinde genel bir kampanya açılmasına çalışıldığını söyleyerek şöyle dedi :

«Türk Silahlı Kuvvetlerinin gerçek gücüne kavuşması, millî harp sanayiinin yaratılması için kurulan vakıflara yardım etmek Türk işçisinin görevidir. Biz imzalanacak toplu sözleşmelerde bunun için ayrı bir fon ayrılmasını, her toplu sözleşme imzalandığında işçinin bir günlük ücretini vakıflara bağışlamasını öneriyoruz. Ayrıca bu çabalarımızı Türk-İş bünyesinde bütün Türkiye'de de yürütmek için hazırlık yapıyoruz.»

Son olarak seçimlere geçildi ve Genel Başkanlığa İsmail Topkar, Genel Sekreterliğe Özkal Yici, Genel Saymanlığa Mehmet Sarıahmetoğlu, Genel Yönetim Sekreterliğine Müslim Caner ve Teşkilâtlanma Sekreterliğine de Cavit Karakuş seçildiler.

Deri - İş Sendikası 16'ncı Genel Kurulu yapıldı

Türkiye Deri-İş Sendikası 16. Genel Kurulu 29-30 Nisan tarihleri arasında İstanbul'da Beyaz Saray'da yapıldı.

Kongre Başkanlığına Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, Başkan Vekilliklerine de Türk-İş Birinci Bölge Temsilcisi Nejat Karacagil ve Su-İş Sendikası Genel Başkanı Nihat Kaya'nın seçildiği Genel Kurul, Deri-İş Genel Başkanı Mustafa Şahin'in konuşması ile çalışmalarına başladı.

Mustafa Şahin, yurt ve işçi sorunları üzerinde durduğu konuşmasında, işçinin en büyük sosyal güvenlik müessesesi Sosyal Sigortalar Kurumuna karşı son günlerde girişilen hareketleri kınadı ve Türk İşçi Hareketinin bu davranışlara müsamaha etmeyeceğini söyledi.

Çalışma raporunun okunmasından sonra tenkidlere geçildi. Delegeler genel olarak hayat pahalılığından ve toplu sözleşmelerle sağlanan ücretlerin geçerliliğini kaybettiğini belirttiler.

İkinci gün Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy bir konuşma yaptı. Türk-İş Genel Başkanı konuşmasında, Türk sendikacılığının nereden nereye geldiğini anlattı, kendi menfaatini işçinin menfaati ile birlikte düşünen, daha çok kuvvetlenerek, işçinin bütün haklarını garanti altına alması için çalışan sendikacılar yetişmesini istedi.

Demokratik düzen taraflısı olduklarını belirten Seyfi Demirsoy, *«Türkiye'de Türk işçisi ve sendikalar yaşadığı sürece demokratik rejim yaşayacaktır»* dedi, işverenlerin kıdem tazminatını kaldırma çabalarına değinerek sözlerine şöyle devam etti :

«Biz zayıfladığımız an işverenler ve hükümetler bazı haklarımızı elimizden almaya çalışacaklardır. Fakat daima daha kuvvetli olacağımız için haklarımızı elimizden almak isteyenler bunu başaramayacaklardır. Türkiye'de kuvvetli bir sendikacılar kadrosu var. Kendimize güvenimiz, azmimiz, prensiplerimiz var. İşçi haklarından kimseye taviz vermeyeceğiz. Haklarımıza el atmaya kimse aklından geçirmesin ,alamazlar. İşçisinin sigorta primini yatırmadığı halde, Hiltonda düğün yapan ve gelinine 300 bin liralık gelinlik giydiren, menfaati için gömlek değiştirir gibi parti değiştiren patron milletvekilleri gördük. Böyle patronlara hakla-

Seyfi Demirsoy, Anadolu Ajansının yıldönümü için mesaj yayınladı

Anadolu Ajansı'nın 52'nci yıldönümü Nisan ayı içinde kutlandı. Bu münasebetle Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, bir mesaj yayınlayarak, Ajansın çalışmalarını övdü ve bugüne kadar başarılı bir dönem geçirdiğini belirtti.

Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy'un mesajı şöyledir:

«Anadolu Ajansı'nın 52'nci yılını içten duygularla kutlarken, basın hayatımızın bu önemli varlığının, uzun yıllar bugüne kadar gördüğü hizmetlerine daha büyük bir heyecan içinde devam edeceğine olan inancımı belirtmek isterim.

6 Nisan 1920 yılında, Milli Mücadele davamızın bütün dünyaya duyurulması için, Atatürk tarafından kurularak adı verilen bu kuruluşumuz; basın hayatımıza olduğu kadar, toplum hayatımızda da etkisini gösteren önemli görevlerde bulunmuştur.

Anadolu Ajansı, kurulduğu günden bu yana, daima büyük bir hızla gelişen çağımızın ileri tekniğine ayak uydurmuş, Atatürk'ün kuruluşundaki amaçlarını, O'nun düşünceleri içinde geliştirmiştir.

Haberi, en seri ve en doğru verme ilkesi, Anadolu Ajansı'nın değişmez rehberi olmuş ve bunu yıllarca eksiksiz uygulamaya titizlik göstermiştir.

Demokratik ülkelerde, basının önemli bir yeri olduğu ve bu önemin, o ülkelerdeki ajanslarla gerçekleştirildiği hatırdan çıkarılmamalıdır. Bu inançla, Atatürk'ün bu büyük eserine; devlet olarak, millet olarak, bağlılığımızın kuvvetlendirilmesini yürekten diliyorum.»

MUSTAFA ŞAHİN
Deri-İş Genel Başkanı

rımızı vermeyeceğiz.»

Sendikacının itibarını korumak mecburiyetinde olduğuna işaret eden Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, bir işçinin genel grev istemesine ilişkin sözlerine şu cevabı verdi :

«Genel grevi bize kanunla vermezler. Genel grev risklidir. Ama kıdem tazminatı, grev hakkı, diğer sosyal haklarımızın alınması için aklı evveller Meclislere kanun teklifleri getirirlerse, işte o an Türkiye'de genel grev yapılır ve bizi içine koyacakları hapishane bulamazlar.»

Demirsoy, Türk-İş'e bağlı bazı sendikaların politikada fiilen çalışmak eğilimleri üzerinde de durdu, bu eğilimin zamanının daha gelmediğini ifade etti ve «**Size daima doğruyu söylediğim için ayaktayım. Herkesin bir siyasi eğilimi vardır. Kimseye falan partiye oy veriniz diyemem. Partizanlığı sendikaların çatısı altına kat'iyen sokmayacağız ve sendikalarımızı tahrip etmeyeceğiz**» dedi.

Demirsoy, Sosyal Sigortalar Kurumunun iflas etmeyeceğini de söyledi, daha sonra, asgari ücretlere de değinerek, bugün için bir değeri kalmayan asgari ücretlerin arttırılması için çalışılacağını, işsizlik sigortası ile ilgili çalışmaların da sürdürüldüğünü sözlerine ekledi.

Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy'un konuşmasından sonra seçimlere geçildi ve Genel Başkanlığa Mustafa Şahin, Genel Sekreterliğe Adnan Gürkule, Mali Sekreterliğe Sabahattin Demir, Teşkilâtlanma Sekreterliğine de Fevzi Büyükmıhçı seçildi.

Tüzük gereğince de Genel Başkan Vekilliğine amatör olarak Yönetim Kurulu tarafından Şahap Destegül getirildi.

Dışardaki işçiler

Dış ülkelerde çalışan işçilerle ilgili Belgratta toplantı yapıldı

Dış ülkelere işçi gönderen ülkelerin işçi konfederasyonları ile dış ülkelerden işçi alan ülkeler işçi konfederasyonları 24 - 26 Nisan tarihleri arasında Belgrat'ta bir toplantı yaptılar.

Bu konferansa Türk-İş adına, Yol-İş Federasyonu Genel Başkanı Halit Mısırlıoğlu, Harb-İş Sendikası Genel Başkanı Kenan Durukan ile Türk-İş Eğitim Merkezinden Şanar Tayşi katıldı.

Yugoslav İşçi Sendikaları Konseyi Başkanı Petroviç'in bir konuşması ile açılan konferans Genel Sekreter Dizdareviç'in yönetiminde yapıldı.

Yabancı ülkelerde çalışan işçilerin eğitim, sağlık, konut, iş güvenliği, sendikalaşma, eşitlik ve işçi gönderme gibi konularının ele alındığı üç günlük konferansta önce bir **«Karar Tasarısı Hazırlama Komisyonu»** kurulması hakkındaki teklif kabul edildi ve Komisyona: Alman, İsveç, Fransa, İtalya, Cezayir ve Yugoslavya delegeleri seçildi. Daha sonra tebliğlere geçildi ve bu konuda, İsveç, İtalya, Cezayir ve Belçika delegeleri söz aldı.

Yurtdışı işçi sorunları Genel Müdürlüğü kuruldu

Yurt dışında bulunan Türk işçilerinin hak ve menfaatlerini korumak, geliştirmek ve çeşitli sorunlarını çözümlemek amacıyla Çalışma Bakanlığı'na bağlı Yurtdışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğü kurulmasını öngören kanun 13 Nisan'da yayınlandı.

Yurtdışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğü'ne, kanunla, işçilerin sorunlarının çözümlenmesinde yrutiçi ve yurtdışı kuruluşlarla gerekli koordinasyonu sağlama, bakanlığın yurtdışı kuruluşlarını düzenleme, yönetme ve denetleme görevleri veriliyor.

Kanun ayrıca, Çalışma Bakanlığı'na, bakanlığı temsil ve çalışma müşavirliklerinin faaliyetlerini koordine etmek, kuruluşlararası işbirliğini sağlamak üzere yurt dışında bir başmüşavirlik kurma yetkisini de tanıyor.

Çalışma müşaviri, ataşesi ve ataşe yardımcısı kadrolarına yapılacak atamalar da bu kanunla yeni esaslara bağlanıyor. Buna göre, çalışma müşaviri, ataşesi ve ataşe yardımcısı olarak yurt dışında görev alacak olanlar fakülte ve yüksek okul mezunu, Almanca, İngilizce, Fransızca ya da atanacağı ülkenin dilini bilen ve Çalışma Bakanlığı'yla bağlı kuruluş ve kurumlarında en az üç yıl çalışanlar arasından sınavla seçilecek. Ancak, kanunun yürürlüğe girdiği 13 Nisandan itibaren iki yıla kadar Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluş ve kurumlarmda üç yıl çalışmış olma şartı aranmayacak.

Yurtdışı kuruluşların sosyal yardımcı ve memur kadrolarına atanacak olanlarda da Çalışma Müşaviri, ataşesi ve ataşe yardımcıları gibi yabancı dil bilme şartı aranacak.

Yeni düzenlemede, Çalışma Bakanlığı'na, yurt dışındaki Türk işçilerinin meslekî, sosyal, hukukî ve diğer sorunlarının çözümlenmesi için Türk ve yabancı uyruklu avukat, doktor, uzman, sosyal hizmetler uzmanı, mahallî kâtip, tercüman, daktilo ve yardımcı personel çalıştırma yetkisi de veriliyor.

TEBLİĞLER

Konuşmacılar genel olarak, işçilerin sendikalaşma hakları, yabancı işçilerin bulundukları toplumlara adaptasyonları, lisan, mesleki eğitim - sosyal haklar ve çalışma şartları üzerinde durdular. Hollanda İşçi Sendikaları Konfederasyonu (NVV) delegesi Willems, sorunların bütün sendikacılar tarafından bilindiğini, bu nedenle konferansın sorunların dile getirilmesinden çok, çözüm yolları araması önerisinde bulundu. Bu öneriye, Türk delegasyonu da katıldı.

Konferansın ikinci gününde Fas ve Portekiz delegelerinin konuşmalarından sonra söz alan Alman delegesi Woshech, insangücü göçünün nasıl ve ne zaman başladığını anlattı, konunun, Alman işvereninin ek işgücü yaratma çabasından doğduğunu belirtti. Woshech, insangücü hareketinden Alman sendikalarında önceleri önemli kuşkular yarattığını, bunun ücret rekabetinden oluştuğunu sözlerine ekledikten sonra, bugün çeşitli sorunların çözümü için DGB'nin büyük bir çaba gösterdiğini ve Türk, Yugoslav, İtalyan, Yunan ve diğer ülkelerin işçileri için irtibat büroları kurulduğunu açıkladı.

Almanya'da çalışmakta olan yabancı işçilere gerekli vasıfların kazandırılması için mesleki eğitime önem verdiklerine de değinen Woshech, bu konudaki çalışmaların hızlandırılması için, Alman hükümeti ile görüşmeler sürdürdüklerini söyledi.

Daha sonra konuşan Belçika delegesi, yabancı işçilerle yerli işçiler arasında bir ayırım yapmadıklarını ve tüm işçilerin eşit haklara sahip olduklarını söyledi.

TÜRK DELEGASYONUNUN GÖRÜŞÜ

İspanya ve Fas delegelerinden sonra Türk delegasyonu görüşlerini açıkladı. Bu konuda hazırlanmış raporu sunan Türk delegasyonu, işçi gönderen ve işçi alan ülkeler nüfus hareketlerine değinerek, insangücü göçüne yol açan nedenleri açıkladı. Bu arada Türkiye'nin nüfus artışı sorunu hakkında da açıklama yapan Türk delegasyonu, yurt dışına gitmek için sıra bekleyip İrtibat Bürolarınca kabul edilmeyenlerin kaçak olarak çalışma fırsatını bulduklarını ancak bunların esir muamelesi gördüklerini belirtti.

HALİT MISIRLIOĞLU — KENAN DURUKAN

Belgrat toplantısında Türk-İş'i temsil eden iki sendikacı

Türk delegasyonu, işçi alan ülkelerin kalifiye işçi istemelerinden, işçi gönderen ülkeler ekonomilerinde büyük güçlükler doğduğunu örnekler vererek açıkladı ve yurt dışında çalışan işçilerin sorunlarına geçildi.

Aile durumları, lisan, konut, beslenme ve örgütlenme ile iş güvenliği konularını kapsayan bu sorunların, ikili ilişkilerle beraber çok yönlü olarak ele alınmasının yararları belirtildi. **(Türk-İş'in yabancı işçilerin sorunları hakkındaki görüşü diğer sütunlarımızdadır)**

Türk delegasyonunun, yabancı işçiler sorununun gittikçe önem kazanması nedeniyle, ILO, ICFTU ve benzeri kuruluşlarla ortak çalışmalara gidilmesi önerisi olumlu karşılandı ve Yugoslav delegasyonu öneriyi, bu konuda atılan ilk adım olarak kabul etti.

Türk delegasyonunun konuşmasından sonra söz alan Belçika delegesi, kaçak işçilere **«esir»** muamelesi yapıldığı yolundaki beyanın ağır olduğunu, sermaye akımının özel teşebbüsle ilgili bulunduğunu ve bundan işçi alan ülke sendikalarının sorumlu tutulamayacağını söyledi. Türk delegasyonu, Belçika delegesinin arzu ettiği takdirde Alman basınında çıkan yazıları gösterebileceğini açıklaması üzerine Alman delegeleri, basında çıkan yazıların doğru olduğunu ve **«esir»** kelimesinin Alman gazetelerinde yer aldığını kabul ettiler.

Kaçak işçi sorununa da değinen Türk delegasyonu, bu konuda Türk Sendikacılık Hareketinin, büyük bir eğitim faaliyetine girdiğini ve işçilerin kaçak olarak çalışmak üzere yurt dışına gitmemelerini sağlamak amacıyla seminer, konferans ve çeşitli zamanlarda uyarılarda bulunduklarını açıkladı. Türk delegasyonu, sorunun, kaçak işçi çalıştırılmamakla önlenebileceğini, işçi alan ülkelerin bu konuya daha büyük önem vermeleri gerektiğini söyledi.

Bu arada söz alan Alman delegesi Richter, kaçak işçi konusunda Türk-İş'in büyük ilgi gösterdiğini ve onun öncülüğünde işçi kaçıran bir şebekenin tespit edilerek yakalandığını söyledi. Kaçak işçiye suçlu muamelesi yapıldığına da değinerek, esas suçlunun işçiyi kaçıranlarla, onları çalıştıran işverenler olduğunu, ancak sorunun işçi çalıştıran ülkelerde çözümlenebileceği görüşünde olduğunu belirtti.

KARAR TASARISI

Konferansın son günü, önceden seçilmiş olan Komisyonun hazırladığı karar tasarısı ele alındı.

Bu tasarıda, işçi alan ve işçi gönderen 15 Avrupa ve 11 Kuzey

BELGRAT TOPLANTISINDAN BİR GÖRÜNÜŞ

Yurt dışında çalışan işçilerle ilgili önemli tavsiye kararları alındı

Afrika ülkesi işçi konfederasyonları temsilcilerinin katıldığı konferansta, Avrupa Ekonomik Topluluğu, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı ve diğer uluslararası işçi teşkilâtları temsilcilerinin de hazır bulunduğu kaydedildi ve işçi göçünün yarattığı güçlüklerin verimli şekilde çözümlenebilmesi için, işçi gönderen ve işçi alan ülkeler sendikaları arasında daha sıkı işbirliğinin yapılması ve ortak çaba gösterilmesinin yarar sağlayacağı öne sürüldü.

Son olarak, aynı amaçta ikinci bir konferans yapılması, tarih ve yerinin bir komisyon tarafından tespit edilmesi kabul edildi.

Belgrat Konferansı, Yugoslav İşçi Sendikaları Konseyi Genel Sekreteri Raif Dizdareviç'in konuşması ile son buldu.

Yurt dışındaki işçilerin sorunları hakkında Türk-İş'in görüşü

Kalkınma çabasına girmiş ülkelerde, en büyük sorunu, milli gelir dağılımında, hızlı nüfus artışı meydana getirmektedir. Nüfus artışı, kişi başına düşen milli gelirin azalmasına sebep olurken, geri kalmış, ya da gelişme çabasındaki ekonomilerin en büyük sorunu olan işsizlik ve gizli işsizliği de yaygınlaştırmaktadır.

Bu ülkelerde, bir yandan nüfus artışını yavaşlatmak için çaba gösterilirken, öbür yandan da milli gelirin, hem nüfus artışını, hem de kalkınmayı gerçekleştirecek bir hızla arttırılması gereği ortaya çıkmıştır. Ancak, nüfus artışı kolay kolay önlenemediği için, milli gelir kalkınmayı gerçekleştirecek yerde, artan nüfusa gitmektedir.

Bu durum, yeni yatırımları, dolayısiyle iş alanları açılmasını önlemekte ve artan işgücü işsiz kalmaktadır. Genellikle, işsizliği önleyebilmek amacıyla, kamu sektöründe imkânları da zorlayarak, gereksiz bir istihdam yaratılmakta ve bu defa da kamu sektörü zarar etmekte, kamu yatırımları yavaşlamakta, tarımda görülen gizli işsizlik, sanayide de yaygınlaşmaya başlamaktadır.

Geri kalmış ekonomilerin büyük derdi de bu olmaktadır.

Buna karşı, gelişmiş ülkelerde, tamamen tersi bir problem görülmekte, sanayileşme hızı nüfus artışından fazla olduğu için, ortaya işgücü talebinin karşılanamaması çıkmaktadır.

BÜYÜK ÇELİŞKİ

Bu, gelişmiş ekonomilerle, gelişme çabasındaki ekonomilerin büyük çelişkisidir. Ancak bu çelişki, Avrupada, işgücü arzı ile talebi arasında bir ilişki kurulmasına yol açmış ve gelişmiş ekonomiler, işgücü taleplerini, geri kalmış ekonomilerden karşılamaya başlamışlardır.

Kalkınmakta olan diğer ülkelerde görüldüğü gibi, Türkiye de hızlı nüfus artışından etkilenen bir ülkedir. Yılda % 025.5 oranında artışla, nüfusu 1970 de 35.666.549 a ulaşmıştır.

Türkiyeden yurt dışına işçi gönderilmesine 1960'larda başlanılmış, ancak işçi ihracı 1968 den itibaren

gözle görülür bir sıçrama ile büyük bir hız kazanmıştır.

Hızlı nüfus artışının etkisi ile istihdam ve işsizlik Türkiyenin en önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. 1972 yılında 16 milyon kişi olarak tahmin edilen işgücü arzı, 1982 de 21 milyon, 1992 yılında ise 26 milyonu bulacaktır. Bu, önümüzdeki 20 yıl içinde 10 milyonu aşkın insana yeniden iş bulmak gereği demektir. Plânlı döneme girildiğinden bu yana ekonominin yarattığı ortalama istihdam, yılda 135.000 dolayındadır. Mevcut 2 milyonluk işsiz stokuna her yıl 165.000 kişinin eklenmesi, III. Beş Yıllık Plân döneminde tam istihdamın, plânın temel tercihi olarak alınmasını zorunlu kılmıştır. Sorunun önemi yetkililerce verilen demeçlerde de yeri geldikçe belirtilmektedir.

Yukarda belirtildiği gibi, önce işsizliği azaltmak amacıyla benimsenen yurt dışına işçi gönderilmesi, sonraları, on yılda 140 misli artan döviz transferiyle, bir gelir kaynağı halini almış ve ekonomilere çok önemli katkıda bulunmaya başlamıştır.

Bu durum karşısında, işgücü ithal eden ülkelerde ekonomik bir kriz meydana gelmedikçe, Türkiye ile bu ülkeler arasındaki emek arz ve talebi ilişkisinin devam edeceği bir gerçektir.

DIŞARDAKİ İŞÇİLER VE EKONOMİMİZ

Yurt dışındaki işçilerin Türk ekonomisine katkıları ise yıllar itibariyle şöyledir:

Yıl	Aylık ortalama işçi dövizi (dolar)
1968	8.943.000
1969	11.717.000
1970	22.760.000
1971	38.953.000

Buna göre, işçilerimizin gönderdiği dövizler 1968 den 1971'in Ekim ayına kadar geçen dört yıllık süre içinde % 435 oranında artmış bulunmaktadır. Aynı süre ihracaat gelirimizdeki artış ise, % 9 dur.

1971 yılı ilk 9 ayı içinde döviz girdilerimizin % 43.8'ini işçi dövizi, % 50.2'sini ihracat gelirleri, % 5,8 ini de turizm gelirleri teşkil etmiştir.

Bir başka hesapla, 1971'in ilk 9 ayı içinde işçilerin gönderdikleri dövizler, ihracattan elde edilen dövizin % 87.1'i kadardır. Bu gelişme ile önümüzdeki yıllarda, işçi dövizinin ihracat dövizi gelirini aşması dahi beklenebilir. Buna karşılık Türk işgücünün, çalıştığı ülkelerin ekonomilerine olan katkıları şüphesiz ki, Türkiyeye gönderdikleri döviz tutarının çok üstündedir.

YURT DIŞINDAKİ İŞÇİ SAYISI

Yurt dışında bulunan Türk işçilerinin sayısı yıllar itibariyle şu şekilde bir gelişme göstermiştir:

	1961-1963	1971
F. Almanya	35.937	477.900
Hollanda	251	27.200
Fransa	63	20.000
Avusturya	1.097	15.739
İsviçre	36	9.479
Belçika	5.605	8.500
Avustralya	—	7.500
Danimarka	—	2.377
İsveç	—	2.787
İngiltere	—	2.655
Norveç	—	200
Diğer	—	1.113
Toplam	**42.989**	**575.450**

Yurt dışındaki işçilerin sorunlarının yanısıra, işçi gönderme konusu da ayrı bir problem olmaktadır.

Yurdumuzda iş bulamayan ya da düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalan işçiler için, yurt dışına gitmek, tercihen arzu edilmektedir. Bu nedenle, 1.120.836 yurttaş yurt dışına gitmek için sıraya girmiş bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle, her 31 kişiden biri yurt dışına gitmek için sıradadır. Bu yurttaşların tümünün birden yurt dışına gitmesinin olanak dışı olduğu bilinmektedir. Kaçak işçi olarak yurt dışına gidenler de perişan olmaktadırlar. Alman yayın organları bu çeşit işçilere «köle işçiler» adını takmışlardır.

SORUNLAR

Yurt dışındaki işçi sorunlarını şu üç bölüm altında toplamak mümkündür:

1) İşçilerimizin yurt dışına gönderilmesi sırasında ortaya çıkan sorunlar.

2) İşçilerimizin yurt dışında bulundukları sırada ortaya çıkan sorunlar.

3) İşçilerimizin yurda dönüş sorunları.

YURT DIŞINA İŞÇİ GÖNDERİLMESİ SORUNU

İşçilerimizin yurt dışına gönderilmesi sırasında ortaya çıkan sorunlar daha çok «idari sorunlar» dır. Gönderilecek işçilerin niteliğinden, gönderen merciin çalışma düzeninde karşılaşılan aksaklıklara kadar, çok yönlü bir nitelik taşıyan bu sorun, yapılan bütün çalışmalara rağmen ağırlığını halâ muhafaza etmektedir.

A — Vasıflı işçilerin yurt dışına gönderilmesi sorunu

İşgücü isteyen ülkelerden gelen talepler, genellikle vasıflı işçilere yönelmiştir. Ancak Türkiye'nin de vasıflı işçiye ihtiyacı vardır. Yapılan işgücü gönderilmesi anlaşmalarında, bu konuda bir açıklık yoktur.

Vasıflı işgücü ihracının, % 30 civarında bulunması ve bu oranı aşmaması gerekmektedir.

Bu durum karşısında, vasıfsız işçilerin hızlı bir eğitime tabi tutulmaları gereği büyük önem taşır hale gelmiştir.

Vasıflı işçilerin, yurt dışına gitmek için, niteliklerini gizleyerek kendilerini sıra işçisi göstermeleri, bu konudaki sınırlamanın uygulanmasını güçleştirmektedir.

B — İşgücü sevkinde tercih

Çalışmak üzere yurt dışına gitmek isteyen işçi-

ler arasında aşağıdaki gruplara girenlere öncelik tanınmaktadır:

- Köylerce kurulan kooperatiflere ortak olanlar
- Doğal olaylardan (sel, deprem, yangın gibi) zarar görenler
- Az gelişmiş bölgelerde oturanlar
- İsmen yapılan ve aile ünitesinin tamamlanmasına yönelmiş talepler.

C — İşçi eğitimi

Yabancı ülkelerde, özellikle Federal Almanya'da çalışmak üzere kayıtlarını yaptıran işçilerimizin, çalışacakları işyerlerine göre sevklerinden önce, mesleki ve lisan bakımından ön eğitime tabi tutulmaları da ayrıca bir sorun olmuştur.

Federal Alman ilgili makamları ile yapılan görüşmeler 1970 sonunda anlaşma ile sonuçlanmıştır. Bu anlaşma uyarınca işçilerin eğitilmesi, bazı san'at enstitüleri ve okullarında açılan gündüz (full-time) veya gece eğitimi (part-time) suretiyle başlamıştır. Ancak bu eğitim henüz yeter görülmemektedir.

Eğitimin yeter seviyeye çıkarılması için bu kursların yapılacağı okulların kapasitelerinin artırılması ayrıca gerekli araç ve gereçlerin sağlanmasına bağlıdır.

YURT DIŞINA İŞÇİ GÖNDERİLMESİ SIRASINDA ÇIKAN SORUNLARIN ÇÖZÜMÜ

Gerek yurt dışına işçi gönderilmesinde, gerek yurt dışında çalışan işçilerin sorunlarının hallinde, görev yapacak bir örgütün henüz teşkil edilememiş olması, Türkiyenin bu konuda sıkıntı çekmesine sebep olmaktadır.

Türk-İş, 1972 başında, Hükümete yaptığı bir müracaatla bu sorunların çözümü için geniş yetkili özel bir örgütün kurulmasını istemiştir.

Yurt dışına işçi gönderilmesi halen Çalışma Bakanlığına bağlı İş ve İşçi Bulma Kurumunca yürütülmektedir. Bu konuda ayrıca anlaşma yapılan ülkelerin Türkiyede kurdukları irtibat büroları da çalışmaktadır. İş ve İşçi Bulma Kurumunca yabancı irtibat bürolarına takdim edilen işçi sayısı günde ortalama 800-850 kişiyi bulmaktadır. Ancak talepler sınırlı olarak gönderilmesi kabul edilen işçi sayısının müracaatların çok altında oluşu, kaçak işçi sorununun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Turist pasaportu ile giderek, çalışma imkânı arayan kaçak işçilerin kanun dışı durumları, bunları, gittikleri ülkede çok zor durumlarda bırakmaktadır.

İşgücü göndermelerinin daha rasyonel bir şekilde yapılabilmesi için kurulması teklif edilen teşkilâta bağlı bir örgüt haline getirilmesi ve ayrıca yeter sayıda eleman ve gerekli teçhizat (elektronik beyin merkez sistemi) ile donatılması bir tedbir olarak düşünülmektedir.

YURT DIŞINDAKİ İŞÇİLERİN SORUNU

Yurt dışındaki çalışan işçilerin en büyük sorununu çalıştıkları ülkelerin mevzuatına olan yabancılıkları teşkil etmektedir. Bu durum, yabancı işçileri yerli işçilerden farklı duruma sokmakta, ülkeler mevzuatından doğan bazı hakları elde edememelerine yol açmaktadır. Örneğin, vergi iadesi konusunun bilinmeyişi yüzünden Türk işçilerinin Almanyada karşılaştıkları kaybın çok büyük miktarlara ulaştığı yetkililer tarafından ifade edilmiştir.

Yurt dışındaki işçilerin sorunları ana hatları ile şöylece sıralanabilir:

A — Aile durumları

Dışarı giden işçilerden büyük kısmı ailelerini Türkiyede bıraktıkları için yurt dışında, kendileri gibi diğer arkadaşları ile birlikte genel yatakhaneler ya da ucuz pansiyonlarda barınmaktadırlar. Bu durum, bir yandan yaşama zorluklarını ortaya çıkarmakta, öbür yandan psikolojik ve fizyolojik problemlere yol açmaktadır.

Yurtta kalan ailesini düşünen işçi ister istemez moral bakımından tam bir verime ulaşamamakta, öbür yandan karşılanamayan fizyolojik ihtiyaçlar birikimlere yol açmakta, hatta bu yüzden asayiş bozucu olaylara dahi rastlanmaktadır.

İşçi alan ülkelerin bu durumu göz önünde bulundurarak, işçi ailelerinin de işçilerin yanına gönderilmeleri için gerekli kolaylığı sağlamaları, işgücünün verimini artırmak bakımından da gerekli görülmektedir.

B — İşçi çocuklarının eğitimi

Aileleri ile beraber bulunan işçilerin önemli sorunlarından biri ise, çocukların eğitimi olmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre, Almanya'da halen 0-14 yaşları arasında 72 bin Türk işçi çocuğu bulunmaktadır. Bunların sadece yüzde 30'u okumakta, yüzde 15'i yuvalara gitmektedir. Bütün bu çocukların eğitim ihtiyacı ise, sadece 24 öğretmenle karşılanabilmektedir.

Bu durum, işçi çocuklarının eğitimine önem verilmesi gereğini ortaya çıkartmaktadır.

C — Sosyal hayata uyum sorunları

Dış ülkelere giden işçilerden çoğunun yurt dışına ilk defa çıkan ve çoğunlukla memleketimizin kırsal bölgelerinden gelen büyük şehirlere yabancı kimselerden müteşekkil olduğu bir gerçektir. Bunların birden bire dili, dini, gelenekleri ve sosyal yaşayış tarzı tamamen değişik bir ülkeye geldikleri düşünülürse, bu ani değişikliğin onlar üzerinde büyük etkiler yapacağı ve sosyal uyumsuzluk nedeniyle ruhsal sıkıntılar içinde bırakacağı tabiidir. Bu durum gözönüne alınarak, işçilerin sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak toplantılar düzenleyecek, onları bir yandan yabancılık çekmelerini önleyecek, bir yandan da bulundukları ülkenin sosyal hayatına intibak ettirecek organizasyona ihtiyaç vardır.

D — Konut ve besin sorunu

İşçilerin çoğu tasarruf düşüncesiyle sağlık bakımından oturulması mahzurlu yerlerde kalmaktadırlar. Bu suretle Türklerle meskûn fakir mahalleler meydana gelmektedir. Bu, yabancı işçiler bakımından olduğu kadar, yabancı işçi çalıştıran ülkeler için de

bir sorun teşkil etmektedir. Bazı işgücü anlaşmalarında, işverenin konut bulmaya yardımcı olacağına dair hükümler varsa da, tatbikatta bu hükümler uygulanmamaktadır.

Yabancı işçi çalıştıran ülkelerin konut sorununu imkânlar ölçüsünde halletmeye çalışmaları ve bu konuda yaşanabilecek yerlerin özelliklerini kesin sınırlarla belirtecek kurallar koymaları gereklidir. Bu suretle işçilerin çağ dışı şartlarda yaşamak zorunda bırakılmasının önüne geçilmiş olabilir.

Besin ise, ayrıca bir sorun teşkil etmektedir. Fabrikasında verilen yemeğin geleneksel sebeplerle yenilememesinden dolayı, işçilerimizin Türkiyeden getirttikleri konserveleri yemeyi tercih ettikleri, bir çoğunun sadece peynir, ekmek, makarna gibi yiyeceklerle karın doyurarak gıdasız kaldıkları görülmüştür. Yabancı işçiler arasında yaygınlaştığı bildirilen tüberküloz hastalığının başlıca nedenini bunda aramak gerekir.

Yabancı işçilerin kendi ülkelerinden getirilip satışa sunulan yiyecek maddelerini satın alabilmeleri, bu sorunu çözümlemek için faydalı olabilecektir.

E — Sendikalaşma Türk işçilerin çalıştıkları ülkelerin mevzuatından doğan haklardan tam olarak yararlanabilmeleri ayrıca, yerli işçilerle sağlam bir ilişki kurabilmeleri için ön şartlardan biri de, sendikalaşmadır.

Türkiyede çoğu sendikalı olan bu işçiler yurt dışında maalesef sendikalaşmaya önceleri fazla önem vermemişler ve bu durum zaman zaman bazı sorunların ortaya çıkmasına, ayrıca işçilerin sendikaların koruyuculuğundan yoksun kalmalarına yol açmıştır. Bu durumlara başlıca örnek olarak Alman metal sanayiinde IG Metal'in giriştiği grev teşebbüsünün yabancı işçiler aracılığı ile kırdırılmak istenmesi, bir yandan sendikal dayanışmayı yok edecek bir nitelik kazanmış, öbür yandan yerli işçilerle yabancı işçilerin arasını açma eğilimi kazanmıştır. Bu durumu dikkate alan Türk-İş, derhal gerekli tedbirleri uygulayarak, Almanyadaki Metal Sanayiinde çalışan Türk işçilerinin de greve katılmaları yolunda gerekli çalışmaları yapmıştır.

Bilindiği üzere bu işkolundaki uyuşmazlık olumlu sonuçlanmış ve dayanışma sonucunda yerli ve yabancı işçiler de ücret zammı elde etmişlerdir.

Bir başka örnek de, yine Almanyada kömür sanayiinde görülmüştür. Bu işkolunda meydana gelen ekonomik kriz yüzünden toplu işçi çıkarılmalara yönelinmek istenmiş ancak, kömür işçileri sendikasının teşebbüsü ile bu krizden mümkün mertebe az zararla kurtulunmuştur.

Kabul etmek gerekir ki, işçi gönderen ülkelerle işçi isteyen ülkeler arasında pazarlık bakımından bir eşitlik bulunmamakta, bir başka deyimle işçi isteyen ülkeler şartlarını kabul ettirmek için daha büyük olanağa sahip bulunmaktadırlar. Bu durum ikili anlaşmalarda yabancı işçiler aleyhinde hükümler bulunmasına, hiç olmazsa yabancı işçilerin haklarının yeterince teminat altına alınamamasına yol açmaktadır. Bu durum ancak sendikaların müdahalesi ile önlenebilecektir. Bu nedenle Türk-İş, Almanyadaki Türk işçilerinin hızla sendikalaşmalarını, yabancı işçi sorunlarının çözümünde başlıca etken saymaktadır.

Türk-İş ile Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB) arasında yapılan bir anlaşma uyarınca, Türk-İş, Almanyada bir büro açmış, DGB de ayrıca Türk işçiler bürosu kurmuştur. Bu iki örgütün çalışmaları Almanya'daki Türk işçilerinin ana sorunlarını çözümlemede büyük yarar sağlayacaktır.

F — Diğer sorunlar

Yurt dışındaki işçilerin yukarıda saydıklarımızın dışında çeşitli sorunları bulunmaktadır. Bunlar arasında; otomobille iznini geçirmek için Türkiyeye dönenlerin triptik konusu, dışardaki işçilerin çocuklarının askerlik durumları, konsolosluklarla olan ilişkiler, işçi cenazelerinin yurda nakli önemli yer işgal etmektedir.

YURDA DÖNÜŞTE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Yurt dışındaki işçilerin her an münferit olarak ya da, topluca ülkelerine dönebilecekleri her zaman hatırda tutulması gereken bir ihtimaldir. Özellikle, bazı sanayi kollarında görülen durgunluk ya da otomasyona gitme gibi durumlar, işçilerin topluca işsiz kalmalarına yol açabilir. Nitekim bu çeşit durumlarla zaman zaman karşılaşılmış ancak, bunlar şu ana kadar herhangi bir sorun halini almamıştır.

Yurda dönen işçilerin karşılaşacakları sorunların birincisi ekonomiktir. İş bulmada çekilecek güçlükler, değişik teknik yöntemlere alışmış işçinin ülkesinde karşılaşacağı yönteme uymakta çekeceği zorluk önceden tedbir alınmasını gerektirecek bir önem taşımaktadır.

İşçilerin yurt dışındaki tasarruflarının değerlendirilmesi, bunları verimli kendilerine gelir ve istihdam imkânı sağlayacak şekilde kollektif sınai yatırımlara yöneltecek tedbirler bu konuda ilk yapılması gerekendir.

Türkiyede sermayeleri yurt dışındaki işçilerin katkıları ile teşekkül etmiş çeşitli şirketler vardır.

GENEL TEDBİRLER

İşçilerin yurt dışına gönderilmesinde, yurt dışında çalıştıkları sürede ve yurda dönüşlerinde alınacak tedbirler konusunda halen Türkiye'de söz sahibi başlıca kuruluş Çalışma Bakanlığıdır. Çalışma Bakanlığının isteği üzerine 1964 yılında Dışişleri Bakanlığında yurt dışındaki işçi sorunları ile uğraşacak «İşçi meseleleri koordinasyon bürosu» kurulmuş, bu büro 9 Ocak 1972 tarihinden itibaren «Sosyal İşler Dairesi Genel Müdürlüğü» haline getirilmiştir.

Yurt dışında çalışan Türk işçilerinin her türlü sorunları ile başlangıçta büyükelçilikler ve konsolos-

luklar uğraşırken, 1967 Mayısında kabul edilen bir kanunla Çalışma Bakanlığı dış teşkilâtı kurulmuştur. Bu kanuna göre, Çalışma Bakanlığı büyükelçiliklere bağlı olarak çalışma müşavirlikleri, konsolosluklara bağlı olarak da çalışma ataşelikleri açmıştır. Çalışma ataşeliklerinde sosyal yardımcı, din görevlileri ve sözleşmeli uzmanlar bulunmaktadır. Bugünkü kadroları ile gerek konsolosluklar, gerekse çalışma ataşelikleri işçilerin gittikçe artan sorunlarını çözümlemek için yeterli olamamaktadırlar.

Yurt dışındaki Türk işçilerinin sorunlarına başlangıçtan beri özel bir önem atfeden Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, sorunun önemini ve kısa süre içinde gerekli tedbirlerin alınmasını bir baskı grubu olarak talep etmiştir.

Plân hazırlık çalışmalarında büyük bir titizlikle üzerinde durulması Türk-İş tarafından önerilen yurt dışındaki işçilerin sorunları yetkililere kısa süre içinde intikal ettirilmiştir. Devlet Plânlama Teşkilâtından ve diğer ilgili kuruluşlardan uzman heyetleri gönderilerek sorunların yerinde tesbiti sağlanmıştır. Türk-İş temsilcilerinin de yaptığı çalışmalarla sorunlar zamanla aydınlığa çıkmıştır. Böylece beliren sorunlar ve bunları giderici tedbirler, Türk-İş tarafından Devlet Plânlama Teşkilâtı, Maliye, Sanayi, Milli Eğitim ve Çalışma Bakanlıklarile zaman zaman yapılan toplantılarda ortaya konmuştur.

Vasıflı işgücü ihracının önlenmesi, Türk işçilerinin karşılaştıkları sosyal ve ekonomik problemler gruplandırılarak üst seviyede yapılan temaslarla ilgililere iletilmiş ve acil tedbirler istenmiştir. Türk-İş bunun yanında yurt dışındaki Türk işçilerinin problemleri ile yakından ilgilenmeyi sağlamak amacile 1 Nisan 1970 den itibaren Almanyada bir de Temsilcilik kurmuştur.

Yurt dışındaki işçilerin sorunlarının, çeşitliliği nedeniyle çok sayıda kuruluşun sorumluluğuna girmesi (örneğin, işçi çocuklarının eğitiminden Milli Eğitim Bakanlığı, döviz transferlerinden Maliye Bakanlığı, Askerlik işlerinden Milli Savunma Bakanlığı, gümrük işlerinden Tekel Bakanlığı sorumludur) bu kuruluşlar arasında sıkı bir koordinasyon sağlanmasını zorunlu kılmıştır.

Bu nedenle Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu hükümete bürokratik olmayan dinamik ve merkezi bir teşkilât kurulmasını teklif etmiştir.

Bugüne kadar su yüzüne çıkmış bulunan sorunların halli için gerekli tedbirleri ciddi olarak araştıracak ve kararlaştırdığı tedbirleri takip edecek olan bu organizasyonun kuruluş kanun tasarısı da hazırlanarak Başbakana takdim edilmiştir.

Türk-İş'in teklifine göre, bu merkezi teşkilâtın en önemli niteliği, icrai kararlar vermesi olacaktır.

Tüzel kişiliğe sahip, idari ve mali özerkliği bulunan ve Çalışma, Maliye, Dışişleri, İçişleri, Milli Eğitim, Gümrük ve Tekel Bakanlıkları ile en çok işçiyi temsil eden işçi konfederasyonu temsilcilerinden kurulacak ve Başbakana bağlı olacak bu kurulun özellikle sarf yetkisi ve bunun denetimi bakımından bürokratik olmayan süratle karar alarak uygulamaya imkân veren özel hükümlerle takviye edilmesi istenmektedir.

Bundan ayrı olarak Türk-İş'in sürekli uyarıları ve sorunun cidden büyük önem kazanması üzerine bir ihtiyaç haline gelen bir başka organizasyon kurulmuş bulunmaktadır. Çalışma Bakanlığı bünyesinde teşekkül ettirilen bu kuruluş münhasıran yurt dışındaki işçilerimizin sorunlarile ilgilenecek olan bir genel müdürlük tarzındadır. İçinde bulunduğumuz ay içinde kuruluşu kanunla gerçekleşen bu genel müdürlük yurt dışı işçi sorunları konusunda umut verici bir aşamadır.

Yabancı bir toplumun değişik yaşama şartlarına uyumunda ve olanakların sağlanmasında birçok problemlerle karşı karşıya bulunulmakla birlikte, bunların giderilemeyecek kadar büyük problemler olmadığını da kabul etmek gerekir. Nitekim Türkiyede yurt dışındaki işçilerimizin sorunlarının halli yolunda son yıllarda gösterilen yoğun çabanın, problemleri çözümlemesine başlamasile bu kanıyı doğrulamaktadır.

Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner'in basın toplantısı

Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner, 35 yaşını bitirmiş vasıfsız işçilerle, 40 yaşını tamamlamış vasıflı işçilerin bundan böyle yurt dışına gönderilmeyeceğini açıkladı.

Çalışma Bakanı Uzuner, 10 Nisan'da düzenlediği basın taplantısında yurt dışına gönderilecek işçilerle, halen yurt dışında bulunan işçilerin sorunlarına ilişkin tedbirler hakkında bilgi verdi Bakanlık Müstecarı Rüçhan Işık'la bağlı kuruluşlar ve dairelerin genel müdürlerinin de hazır bulunduğu toplantıda, Bakan önce yurt dışına gitmek üzere sıra bekleyen işçilerin sorunları hakkında açıklamalarda bulundu. Uzuner, bu arada yurt dışına gönderilecek işçilerle ilgili yeni yönetmeliğin esasları hakkında da bilgi verdi.

Buna göre, yurt dışına gidecek vasıfsız işçiler için tavan yaş sınırı 35, vasıflı işçiler için de 40 olacak. Bu nedenle, halen sıra bekleyen vasıfsız işçilerden 35 yaşını dolduranlarla, 40 yaşını bitirmiş vasıflı işçilerin dosyaları işleme konmayacak. Bakan, böylece kaydı silinerek yurt dışına gitme hakkını kaybedecek olanların sayısının 159 bin 714 olduğunu bildirdi.

Yeni yönetmeliğe göre, İş ve İşçi Bulma Kurumu, kadın erkek olduğuna bakmadan vasıfsız işçilerin 25 yaşına kadar yapacakları başvurmaları sıraya koyacak. Vasıflı işçiler ise yurt dışına gitmek için 40 yaşına kadar kuruma başvurabilecekler. Ancak, 25 yaşında Kuruma başvurduğu halde on yıl içinde sırası gelmeyen vasıfsız iş-

ALİ RIZA UZUNER

Çalışma Bakanı

çinin 35 yaşından sonra kaydı silinecek. 40 yaşını dolduran vasıflı işçilere de aynı işlem uygulanacak. Karı-kocadan birisinin 30 yaşını doldurmuş olması halinde, birlikte başvurmanın kabul edilmeyeceğini de bildiren Çalışma Bakanı, bu arada yaş tashihlerinin de yabancı işverenler tarafından önemle inceleneceğini özellikle hatırlattı.

Çalışma Bakanı Uzuner, basın toplantısında, yurt dışında iş isteyen bazı vasıfsız işçilerin, bekledikleri dönemde bir meslek edindiklerini ve sonradan bu mesleğe yerleştirilmek istediklerini belirtti. Bakan, bugüne kadar adil bir çözüm bulunamayan bu soruna da yönetmelikle yeni bir şekil getirildiğini anlatarak: **«Vatandaş bundan böyle, belirttiği meslek üzerinden son başvurma tarihine göre işlem görecek ve fakat vasıfsız olarak yazıldığı sırası da yanmayacaktır. Bu çözümün işçilerimizi sevindireceğini sanıyorum.»** dedi.

Yurt dışına işçi gönderme usulünde getirilen yenilikleri anlatmaya devam eden Çalışma Bakanı, yurt dışında çalışma imkânından her ailenin eşitlikle yararlanması için, bundan sonra her aileden bir kişinin gönderilmesinin planlandığını söyledi.

Bakan bu arada yurt dışına gönderilecek işçilere tanınacak öncelikler hakkında da bilgi verdi.

Buna göre, tabii afet görmüş bölgelerdeki yurttaşlarla, köy kalkınma kooperatiflerine ayrı ayrı tanınan yüzde 15'lik kontenjan uygulamasına devam edilecek. Fakat, buna ek olarak az gelişmiş 27 ilde bulunan yurttaşlara iki, gelişmekte olan 20 ilde bulunanlara da bir yıl öncelik verilecek.

Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner'in açıklamasına göre, iki yıllık öncelikten yararlanacak iller şunlar :

«— Adıyaman, Ağrı, Artvin, Bingöl, Bitlis, Çankırı, Çorum, Diyarbakır, Erzincan, Gümüşhane, Hakkâri, Kars, Kastamonu, Kırşehir, Malatya, Maraş, Mardin, Muş, Nevşehir, Niğde, Siirt, Sinop, Sivas, Tunceli, Urfa, Van ve Yozgat..»

Afyon, Antalya, Bilecik, Burdur, Denizli, Edirne, Erzurum, Gaziantep, Giresun, Hatay, Isparta, Kırklareli, Muğla, Ordu, Rize, Samsun, Tekirdağ, Tokat, Trabzon ve Uşak illerinde oturanlara da yurt dışına gitmede bir yıl öncelik tanınacak.

Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner, önceliklerin kötüye kullanılmaması için gerekli bütün tedbirlerin alınacağını da belirttikten sonra, halen yurt dışında bulunan işçilerin sorunlarına değindi.

Bakan, bu bölümde yurtdışı işçi sorunları genel müdürlüğünün kurulduğunu hatırlatarak şunları söyledi :

«— Bakanlığımı temsil ve çalışma müşavirliklerinin faaliyetlerini koordine etmek, kuruluşlar arası işbirliği sağlamak üzere yurt dışında bir Baş Müşavirlik kurabilecektir. Başka bir ek madde ile

Yurt dışında 584 bin işçi var...

Çalışma Bakanlığınca Ankara'da düzenlenen «İşgücü Konferansı» 20 Nisan'da yapıldı. Konferansta bir konuşma yapan Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner, işsizliğin azaltılması yolundaki çalışmalara hız verildiğini bildirdi, işsizliğin azaltılması için, iş isteyenlere yurt içinde ve dışında uygun işler arandığını belirtti.

Çalışma Bakanı Uzuner, emeğin verimliliğini arttırmak, çalışanların yeteneklerine uygun işlerde ve işe denk ücretlerle istihdam edilmelerini sağlamak için meslek ve yer değiştirmelerinin kolaylaştırılmasına çalışıldığını da anlattı.

Uzuner, işsiz sayısının azaltılması yolundaki çalışmalar hakkında bilgi verirken, 1971 yılında çeşitli işyerlerinden 379 bin 594 işçi istemi alındığını, bu boş işlerin 376 bin 284'ünün en uygun işçilerle doldurulduğunu belirtti. Çalışma Bakanı, kalan 12 bin 310 işin ücret düşüklüğü, işverenin işçi isteminden vazgeçmesi gibi sebeplerle boş kaldığını söyledi.

Yurt dışındaki işe yerleştirmeler hakkında da bilgi veren Bakan, kamu aracılığı ile 1961 yılından 1971 yılına kadar 584 bin 794 işçinin yurt dışına gönderildiğini belirtti. Çalışma Bakanı, kendi imkanlarıyla iş bulup gidenler ya da turist pasaportuyla gidip kaçak çalışanlarla birlikte 700 bine yakın işçinin yurt dışında bulunduğunu açıkladı.

Uzuner son hafta içinde Federal Almanya, Avusturya ve Hollanda'ya 1513 erkek, 509 kadın olmak üzere 2022 işçi gönderildiğini bildirdi.

yurt dışındaki işçilerimizin mesleksel, sosyal, hukuksal ve öbür sorunlarının çözümlenmesinde Bakanlığım karar merkezi ile dışardaki çalışma müşavirliği ve ataşeliklerinin emrinde görevlendirilmek üzere sözleşmeli olarak hizmetin özelliğine göre yabancı dil bilgileri saptanacak Türk ve yabancı uyruklu, avukat, doktor, uzman, sosyal hizmetler uzmanı, mahalli kâtip, tercüman, daktilo ve yardımcı personel çalıştırma yetkisi de alınmıştır.

Tekrar belirtmeliyim ki, işbirliği ve koordinasyon meselemiz çok önemlidir. Kanundan yetki almakla işlerin kendiliğinden çözüleceği düşünülemez. Bu görüşün ışığı altında Bakanlığım bu konuyu bir hükûmet politikası yaparak ele almak ve çok önemli boşluğu doldurmak için başta Dışişleri, Maliye, İçişleri, Milli Eğitim Bakanlıkları ile, Devlet Planlama Teşkilâtı üst düzey yetkililerinin de katılacağı bir «Koordinasyon Kurulu» nun en kısa zamanda çalışmaya başlamasını sağlayacaktır. Bu kurul sayesinde nüfus işleriyle, pasaport alma ile, gümrüklerle, döviz sorunlarıyla ve tasarrufların yatırımlara yöneltilmesiyle ilgili sorunlar hızlı bir çözüme kavuşturulabilecektir.»

Çalışma Bakanı Uzuner, yurt dışında bulunan işçilerin sorunlarına ilişkin tedbirleri açıklamaya devam ederek, şöyle konuştu:

«— İç Koordinasyon ve işbirliği yanında, yurt dışında da koordinasyonu sağlamak üzere santral bir birim kurulacaktır. Bunun yeri, işçilerimizin yoğun bulunduğu Federal Almanya'da olacaktır. Bu santral birimimiz bütün yurtdışı örgütlerimiz eşgüdümcüsü, yabancı ülkelerin istihdam politikalarının sürekli izleyicisi ve Bakanlığımın bilgi kaynağı olacaktır. 10 binden çok işçi bulunan çalışma merkezlerinde bu santral birimine bağlı bir müşavirlik kuracağız. Bu müşavirliklere bağlı ataşelikler bulunacak ve örgüt, ilk kez işçilerimizin yanında çalışan ve yaşayan sosyal delegelerle güçlendirilecektir. Bu örgütte görev alanlar, bulundukları ülkenin dilini, sosyal, hukuk ve politikası ile geleneklerini bilenlerden seçilecek ve eğitilecektir.

Örgütün esneklik, verimlilik ve çabukluk ilkelerine göre çalışması sağlanacaktır. Örgüt içinde ve Bakanlık karar merkezine kadar, dikey ve yatay etkili bir haberleşme sistemi de kuracağız. Böylece çeşitli ülkelerdeki çeşitli sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlarını yerinde saptama ve çözümleme ve tüm haklarını koruma olanakları elde edilecektir. Yurtdışı işgücü ve iş durumlarının sürekli olarak izlenmesi ve bu istihdam konjoktürüne göre, Türk işçisinin istihdam olanaklarının artırılması, Türkiye'de işçinin güvenini sağlayacak, yatırım olanakları sağlayacak kuruluşlarla bütünleşme gerçekleştirilmiş olacaktır.»

Çalışma Bakanı Uzuner, daha sonra, işçilerin vergi iadesi sorununa değindi. Bakan, özellikle Federal Almanya'da bulunan işçilerin vergi iadesi formlarını bu ay içinde doldurmaları gerektiğini hatırlatarak, Çalışma Bakanlığının bu amaçla Federal Almanya'da 50 kişilik bir kadro kurduğunu bildirdi.

Yurt dışında bulunan Türk işçilerinin sorunları hakkında bilgi verirken, işçileri, bölücü ve kışkırtıcı ideolojik etkilere karşı korumak için gerekli tedbirlerin de alındığını söyledi.

Harb-İş Sendikası Başkanlar Kurulu bildirisi

Türk Harp-İş Sendikası, Silahlı Kuvvetlerin ihtiyacı olan araç, gereç ve silahların Türkiye'de yapılması yolundaki çabaların takdirle izlendiğini bildirdi.

Türk Harp-İş Başkanlar Kurulu'nun Ankara'da yaptığı toplantıdan sonra 18 Nisan'da yayınladığı bildiride bu konuda şöyle denildi:

«— İç ve dış güvenliğimizin bağımsız bir güven kazanabilmesi için ordumuzun ihtiyacı olan araç, gereç ve silahların yurt içinde yapılmasını, özdeyişle yurt savunmasını kendi öz kaynaklarımıza dayama teşebbüslerini takdirle karşılıyor, başarısında bize düşen görevin ısrar ve heyecanı içinde bulunduğumuzu muhterem Türk kamuoyuna saygı ile arzediyoruz.»

Türk Harp-İş bildirisinde Başkanlar Kurulu'nun çeşitli sorunlara ilişkin görüşleri açıklanırken, İşçi Yardımlaşma Kurumu Kanunu'nun bir an önce çıkarılması istendi. Bildiride cumhuriyetin ve parlâmenter demokrasinin geleceğinin, Atatürk ilkelerine sahip çıkılmasına ve Anayasa'nın öngördüğü reformların gerçekleştirilmesine bağlı olduğu da belirtildi.

Dünyanın sayılı sendikacılarından biri daha hayata gözlerini yumdu. Federal Almanya'nın en büyük sendikalarından IG Metal Sendikası Genel Başkanı Otto Brenner 15 Nisan'da öldü. 2,5 milyon üyeli sendikanın Genel Başkanı olan Otto Brenner, aynı zamanda, 60 ülkeden 11 milyon üyesi bulunan Uluslararası Metal İşçileri Federasyonu Başkanlığını da yapmaktaydı.

Otto Brenner'in ölümü dünya sendikacılığında büyük bir üzüntü yarattı.

Türk Sendikacılık Hareketi

Türk-İş Genel Başkan Vekili ve Maden Federasyonu Genel Başkanı Kemal Özer, Nisan ayı içinde Avrupa'ya yaptığı gezi sırasında, Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) dergisi kendisi ile bir görüşme yaptı ve Türkiye'deki sendikal gelişme ile çeşitli sorunlar üzerinde önemli açıklamalarda bulundu. ICFTU'nun «Free Labour World» adlı dergisinde yayınlanan görüşme aynen aşağıdadır.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) 1952 yılında kurulmuştur. Bugün, Türk-İş çeşitli sınai sektörlerden 35 bağlı teşkilâtı bünyesinde toplamakta ve tahminen bir milyon üyeyi kapsamaktadır. Nisan ayında sendikal eğitim konusunda iki meslektaşıyla birlikte Brüksel'i ziyaret eden Kemal Özer, Türk-İş Başkanvekili ve Türkiye Maden İşçileri Federasyonu Başkanıdır. Bay Özer'in Hür İşçi Dünyası Mecmuası yazarı ile yaptığı mülâkatta Türk-İş'in Türkiyedeki gergin politik duruma karşı duyduğu tüm üzüntüye rağmen faaliyetlerinin Uluslararası ilişkiler yönüne büyük önem verdiği de açıkça ortaya çıkmıştır.

Soru: Türkiyede sendikacılık hareketi çok iyi bir şekilde kurulmuştur ve Türk-İş, sosyal kalkınmaya tesir edebilecek bir güce sahiptir. Ülkenizde teşkilâtınızın bu konudaki görüşleri nelerdir?

Özer: Türk sendikalarının esas amacının, bütün dünyadaki hür sendikaların amaçları ile aynı olduğu gayet açıktır. Üyelerimizin haklarını korumak ve onların hayat standartlarını geliştirmek en başta gelen görevimizdir. Bu konuda fazla birşey söylemeye lüzum olduğunu zannetmiyorum. Ancak Hür İşçi Dünyası okuyucularının burada dikkatini çekeceğini zannettiğim bir hususu açıklamak isterim. Türkiyede bizim uygulamakta olduğumuz sisteme göre, sendikalar tarafından alınan sosyal haklardan yalnız sendika üyesi olanlar faydalanabilirler.

Bunlardan başka, şu anda ulaşmaya çalıştığımız çeşitli amaçlarımız vardır. Muhakkak ki istihdam konusu büyük öncelik tanınması gereken bir husustur. Türkiyede işsizlik ve gizli işsizlik çok önemli bir problem olarak karşımızdadır. Kalkınma plânlarının ve yatırım politikalarının bilhassa iş sahası yaratacak yönlere çevrilmesi gerektiği inancına sahibiz.

Bizi özellikle ilgilendiren ana konulardan biri de bölgesel kalkınmadır. Türkiyenin Doğu Bölgesi, yeni yatırımların ve yeni tesislerin ihtiyacı içindedir. Bu konuda hükümetimize tesirli bir faaliyete geçmesi için gerekli uyarı ve teklifler yapmaktayız. Bundan başka bizzat sendikalar da Doğunun kalkınması konusu ile alâkalanmaktadırlar. Sendikalar Bingöl'de süt veya gübre fabrikası kurulması için 6 milyon lira toplamış durumdadır. Hatırlanacağı gibi Bingöl 1971 yılı Mayıs ayında büyük bir deprem felâketi geçirmişti. Madenlerin ve petrol sanayiinin de millileştirilmesi hususunda baskı yapmaktayız. Buna paralel olarak aynı zamanda etkili bir toprak reformu da ana taleplerimiz arasındadır. Büyük arazilerin bölünmesi ve toprağı işleyene toprak verilmesini görmek esas arzumuzdur. Vergi reformunun acilen yapılması da büyük bir ihtiyaçtır. Şu sırada ücretliler, diğer gruplardan daha fazla bir miktarda vergi ödemektedir. Bunun nedeni ise, ücretlilerin gelirlerinin gayet kolay bir şekilde takip edilebilmesi ve vergilendirilebilmesindendir. Halbuki, diğer gelir grupları kolaylıkla vergi kaçırma imkânları içindedirler.

Soru: Sosyal politikalar hakkında ne dersiniz? Meselâ eğitim ve sağlık politikaları.

Cevap: Türkiyedeki Sendikalar Kanuna göre, sendikalar gelirlerinin % 5 ini eğitim faaliyetleri için ayırmak zorundadırlar. Bu da açıkça büyük bir paranın eğitim faaliyetleri için toplandığını göstermektedir. Düzenlediğimiz seminerlerden binlerce sendika üyesi ve lideri yararlanmaktadır. 1963 yılından beri de Ankarada

«genel eğitimin yaygınlaşmasını istiyoruz»

İşçi Eğitim Kolejimiz faaliyette bulunmaktadır. Bu kolejimizin, sendika liderlerini eğitmekte büyük ve önemli bir rolü vardır.

Genel eğitimin yaygınlaştırılması ile de çok yakından ilgiliyiz. Ülkemizin ekonomik kalkınması için bu hususun ne kadar önemli olduğu gayet açıktır. Genel eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması esas arzumuzdur. Bunu meselâ şöyle izah edebiliriz: Lüzumlu olan yerlerde hükümet yatılı okullar açmalıdır. Adil bir eğitim sistemi uygulanmadıkça köy lü ve işçi çocukları hiçbir şekilde liseye ve yüksek tahsile devam imkânı bulamayacaktır.

Sağlık politikasını ele alacak olursak, herkes için eşit bir sağlık sistemi yaratılmalıdır. Bu konudaki talebimiz, sosyal sağlık hizmetlerinin herkesi kapsamasıdır. Bu sırada sağlık sigortasından yalnız işçiler yararlanmaktadır.

Soru: Türk Sendikaları Kooperatiflerin kurulması ile ilgilenmekte midir?

Cevap: Evet. Şu sırada Türk-İş'in kontrolü altında bulunacak konut ve tüketim kooperatiflerinin kurulması için hazırlanan bir plânı desteklemekteyiz. Bu plâna göre kooperatiflerin mali yönden finansmanı için sendikalar gelirlerinin % 2. 1/2 vereceklerdir. Toplanan bu gelir aynı zamanda sendika üyesi işçinin emekliliğini de karşılayacaktır. Şu sırada bu tasarımız parlamentoda ki bazı çevreler tarafından oldukça önemli bir muhalefetle karşılanmaktadır. Ancak, ilerde bu konuda muvaffakiyete ulaşacağımıza inanmaktayız.

Soru: Bilhassa Batı Avrupada çok sayıda Türk işçisi çalışmaktadır. Bu konudaki genel tutumunuz nedir ve bu kimselere yardım etmek için ne yapıyorsunuz?

Cevap: Bu problemle çok yakından ilgilenmekteyiz. 480.000 civarında Türk işçisi yalnız Almanyada çalışmaktadır. Bir çokları da Belçika, Avusturya, Hollanda, İsveç ve Fransaya gitmektedir. Bu işçigöçü önemli ferdi ve sosyal sorunlar doğurmaktadır. Bu sorun yalnız yurt dışına giden işçi için söz konusu değildir, bu işçilerin ailelerinin de çok önemli sorunları ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, bizim amacımız ve çalışmamız, bütün Türklerin kendi ülkelerinde iyi ücretli istihdam imkânı elde etmeleridir. Ancak, bu arada bir takım konularda realist olmamız gerekir. Yurt dışında çalışma imkânı, birçok Türk ailesinin iyi bir gelir temin etmesini sağlamaktadır. Böyle bir imkânı da olmasa, birçok işçi ya işsiz kalabilir veya çok düşük ücretle çalışma durumuna girer. Yurt dışındaki işçilerin biriktirip Türkiyeye gönderdiği paralar hükümetimizin ödeme dengesini güçlendirmekte ve böylece de Türk ekonomisinin daha çabuk gelişmesini sağlamaktadır. Bunlardan başka yurt dışında çalışma, işçilerimiz için, teknik eğitim imkânı kapılarını da açmaktadır. Ancak, ekonomimiz ilerde daha çok sınaiye yöneldikçe kalifiye işçi sorunu da bizim için önemli bir konu olarak karşımıza çıkacaktır. Son olarak belirteceğim husus, yurt dışında çalışma olanağı bulan vatandaşlarımızın dünyanın en güçlü ve tecrübeli sendikacılık hareketiyle ilişki kurma imkânını bulmalarıdır. Böyle bir ilişkinin kurulmuş olması, eminiz ki ilerde Türk Sendikacılık Hareketi için bir takım yararlar sağlayacak büyük bir değerdir.

Soru: Meselâ Almanyadaki Türk işçilerinin haklarının korunması için ne gibi tedbirler alınmıştır? Bu konudaki faaliyetleriniz nelerdir?

«Yurt dışındaki işçilerimizin hakları garanti altındadır»

Cevap: Yapabileceğimiz herşey yapılmıştır. İlk önce, Almanyaya giden herhangi bir işçi bir kontratla gider. Türkiyede Türk ve Alman yetkililerinin çalıştığı bir İş ve İşçi Bulma Kurumu vardır. Bu büro yetkilileri, çalışmak için dışarı gidecek işçileri, verilen işe uydurmak için ve diğer hususlarda tüm faaliyetleri yürütürler. Böylece resmi olarak hiç kimse işi garanti edilmeden yurt dışına gidemez. Alman işçisinin aldığı ücretin seviyesinde olan ücreti garanti edilmeden yurt dışına çıkmış olamaz. Türkiye ile Almanya emeklilik konusunda bir anlaşma imzalamışlardır. Bu anlaşmaya göre Türk işçisi, ödediği emeklilik kesintisine karşı tüm emeklilik haklarından yararlanabilir. Anlaşma ile garanti edilen diğer bir husus ise, işçi memleketine dönse bile, tüm emeklilik haklarından yararlanmasıdır. Burada bir noktayı sizlere hatırlatmak isterim. Bu sistemin bir tüm olarak iyi olduğunu söylemek istemiyorum. Meselâ, birçok işçi hakettiği halde bir takım haklardan faydalanamamaktadır. Çünkü nasıl talep edilecek, nereye talepte bulunulacak, ne gibi işlemler yaptırtması gerekir, bunları bilememektedir. Genellikle, lisan bilmemelerinden dolayı da terfi zamanları gelmiş olmasına rağmen terfi edememektedirler.

Soru: Sendikaların milli merkezleri arasında Uluslararası bir işbirliği kurulması için yabancı işçi sorununun tesirli bir faktör olduğu gayet açıktır. Uluslararası işbirliğine büyük ihtiyaç vardır. Bu konuda ne dersiniz?

Cevap: Muhakkak ki büyük bir ihtiyaç vardır. Türk-İş ve Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB) bu konularda müşterek çalışmaktadırlar. Alman sendikaları yabancı işçilerin karşılaştığı belirli problemi gayet iyi bilmekte ve anlamaktadır. Alman sendikaları mevcut sorunların her iki yönüyle ele alınması ve çözümlenmesi gerektiğini anlamışlardır. Biz, Almanyadaki meslektaşlarımızla yakın ve devamlı bir şekilde irtibat kurmuş bulunuyoruz. Bütün bunlara ilâveten, orada bir de kendi temsilcilerimiz var. Temsilcimiz Bay Ekmel Onbulak, Düsseldorfta'dır. O bilhassa Almanyadaki Türk işçileriyle ilgilenmektedir. Ve bizzat Türk-İş tarafından istihdam edilmiştir. Diğer ülkelere gelince, durum ülkelere göre değişmektedir.

Soru: İlerde Türkiyenin Avurpa Ekonomik Topluluğu üyesi olmasından söz ediliyor. Bu adaylığa karşı Türk-İş'in politikası nedir.

Cevap: Türk-İş'e göre AET üyeliği ancak çok uzun bir gelecekte düşünülebilir. Açıkça söylemek gerekirse, Türk sanayinin kendisini Batı Avurpa sanayii rekabetinden koruması için, özel birtakım tarifelere ihtiyacı vardır. Şimdi hızla kalkınan Türk sanayii Batı paralelinde tam manasıyla gelişmiş bir seviyeye ulaştığı zaman, ancak bu seviyede AET'ye girme hususu düşünülebilir.

Soru: Daha geniş bir muhteviyat içinde, Türk-İş'-in uluslararası sendikacılık hareketi ile işbirliği yapması hususundaki görüşünüz nedir? ve Uluslararası sendikacılık hareketi ne şekilde Türk-İş'e yardım edebilir?

Cevap: Türk-İş'in ICFTU üyesi olduğu muhakkaktır ve bu husus bizim için çok önemlidir. Şu sırada Uluslararası sahada yapmak istediklerimizin hepsini yapamamaktayız. Türkiye daha henüz sanayileşmeye başlayan bir ülkedir ve bu nedenle de birtakım faaliyetlere girişmek için gerekli olan kaynaklara sahip bulunmamaktadır. Herşeye rağmen, yapabileceğimiz herşeyi yapmaya çok arzuluyuz. Meselâ, eğitim sahasında, bir baş-

«Uluslararası ilişkilere büyük önem veririz»

langıç yapmış durumdayız. Bu konuda Pakistan İşçi Sendikaları Konfederasyonundan (PNFTU - ICFTU üyesidir) gelen bir grup sendika lideri Ankaradaki Türk-İş Sendikacılık Koleji tarafından düzenlenen özel seminere katılmışlardır. Aynı zamanda Mısır'dan bir grubu da kabul ettik. Ancak, bu şekildeki ilişkiler, Orta-Doğuda oldukça karışık bir durum arzetmektedir. Çünkü sendika olarak adlandırılan bu kuruluşların hükümetin bir şubesi olduğu da açık bir hakikattir.

Soru: Uluslararası sahadan, sizin en büyük ihtiyaç olarak alabileceğiniz yardım ve destek ne olabilir?

Cevap: Bu desteğin kesinlikle eğitim olduğunu söyleyebilirim. Uluslararası şirketlerin kontrolü de şimdi önemli bir sorundur. Şimdi dört otomobil şirketinin Türkiyede fabrikası vardır ve bunlara karşı haklarımızı müdafaa etmek ve korumak için Uluslararası işbirliğine ihtiyacımız vardır. Bütün bunlarla birlikte, şu sırada en büyük ihtiyacımız eğitimdir. Hem mesleki ve hem de sendikal eğitimdir. Eğitim sahasında yardım için Uluslararası Çalışma Teşkilâtının (ILO) şimdiye kadar bir takım yardımları olmuştur. Ancak, ILO'nun karşılaştığı mali zorluklardan bu yana, bu kuruluş birtakım faaliyetlerini kısıtlamak mecburiyetinde kalmıştır. Bu durumun ortaya çıkarttığı boşluğu en kısa zamanda doldurmamız lâzım. Bu konuda vahim ve tehlikeli bir husus vardır. Şöyleki; Türkiyede işverenler Batıda olduğu gibi sendikal faaliyete pek alışkın değildir. Bir işyerindeki işçileri teşkilatlandırmak, patronlarla acı mücadelelere sebep olabilir. Böyle bir mücadelede işveren bir takım avantajlara da sahiptir. İşverenler teşkilatlanmış işçileri işinden çıkartarak işsizlerin arasından diğerlerini işe alır İşe alınan bu yeni kimseler ise sendikal faaliyetler hakkında herhangi bir bilgiye de sahip bulunmamakta ve sendikanın ne olduğunu bilmemektedirler. Böyle bir durumda muvaffak olabilmek için, işverenlere karşı çıkabilecek ve iyi bir teşkilatlanma faaliyeti yürütüp, iyi bir sendika kurabilecek eğitilmiş sendikacılara ihtiyacımız var. Bunun için, diğer ülkelerin ve Uluslararası sendikacılık hareketinin desteğine ihtiyacımız var, onların tecrübelerinden yararlanmamız lâzım. ICFTU camiasında hepimiz aynı gayeler için çalışıyoruz ve ne olursa olsun bu özel mücadelede hepimizin müşterek bir yönü olduğu açıktır.

Çok teşekkür ederiz, Bay Özer.

Ocak ayı içinde Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) Genel Sekreterliğine getirilen Otto Kersten, bu yılki çalışmaları arasında demokratik sendikalar arasında dünya çapında birlik kurulmasının büyük bir önem kazandığını söyledi. Kersten, bu arada Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile olan uyuşmazlığın da çözümlenmesine gayret göstereceğini açıkladı. Resimde, ICFTU Genel Sekreteri Otto Kersten görülüyor.

Sendika güvenliği ve işveren

.I.

*Yazan : Donald Austin WOOLF ***

Çeviren : C. CEM

Sendikalarla işverenler arasında sendika güvenliği «çalışma hakkı» sorunu üzerinde sürüp gelen tartışmalar, belki en iyi şekliyle, sorunun, maliyet-fayda analizi açısından eleştirilmesiyle sonuca bağlanabilir. Bu eleştiride egemen olan düşünce, insanların, başkalarina bir şeyler vermeden, onlardan bir şeyler beklememeleri gerektiği gerçeğine dayanmaktadır. Kuşkusuz, herhangi bir iş ilişkisinde, taraflardan birine sağlanan yararların fazlalaşması oranında, o tarafın karşılık olarak diğer tarafa sağlayacağı yararların da fazlalaşması beklenir.

Amerika Birleşik Devletlerinde Taft-Hartley Yasası'nın (1) kanunlaşmasından bu yana, sendika güvenliği konusundaki tartışmalar zaman zaman oldukça sert çatışmalara yol açmış ve ancak sayılı hallerde uzlaşma ile son bulmuştur. Adı geçen yasa'nın (14b) maddesi, federe devletlere, sendika güvenliği üzerinde yapılabilecek düzenlemeler konusunda, Federal yasaların tanıdığından daha çok sınırlama hakkı tanımaktadır. Taft Yasa'sı, **union shop** (sendikalı işyeri) konulu da dahil olacak bir hadde kadar sendika güvenliğine cevap vermektedir; **union shop** kuralına göre, işgören, sözleşmeye taraf olan bir işveren nezdinde «istihdam» olunmağa başladığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde bir sendikaya üye kaydolunmaya zorunlu tutulabilir. İnşat alınındaki işlerde, bu işlerin geçici ve eğreti niteliği yüzünden, zaman sınırlaması 7 güne indirilmiştir.

Sendika güvenliğinin diğer şekilleri, sendika üyeliğinin devamlı olması ile **«agency shop»** ve tadil edilmiş **«agency shop»** koşullarını içermektedir. Bütün bu durumlarda ayrıca bir **«check-off» koşulu** öngörülmüş ya da öngörülememiş bulunabilir. Üyeliğin devamlılığı koşulunda, belli bir zamanda sendikaya üye kaydolunan işçilerin, Sözleşme ya da «istihdam» sürelerin boyunca (bunlardan hangisi daha önce sona eriyorsa o süre kadar) üye kalmaları öngörülür. **«Agency shop** durumunda, işçilerin sendikaya katılmaları istenmekle birlikte, sendika'nın işçiyi temsil etmesi emredici yasa hükmü olduğundan, işçilerin sendika'ya bir hizmet aidatı ödemeleri gerekmektedir. Çalışma hakkı'nı ilke olarak kabul etmiş bazı federe devletlerde rastlanan tadil edilmiş **«agency shop»** durumlarında, işçilerin sendikaya katılmaları ya da sendika hizmet aidatını ödemeleri öngörülmemiş olmakla birlikte, İç Gelirler Servisi (**Internal Revenue Service**) ile ilgili yönergelerde belirli kurallar uyarınca, işçinin kendi seçeceği bir hayır faaliyeti için, sendika hizmet aidatına eş miktarda bir ödemede bulunması zorunlu tutulur. **«Chec-koff»** ise, basit bir tanımla, işverenin, işçi ücret bordrolarında, sendika aidatı miktarı kadar bir kesinti yapmasını ve bunları belli dönemlerde, toptan sendikaya ödemesini öngören bir hükümdür.

Taft Yasası'nın kabul edilişinden bugüne kadar geçen süre içerisinde, çok geniş ölçüde sanayileşmemiş durumda bulunan yirmi bir federe devlet —örneğin Arizona bunlardan biridir—, sözleşmelerde sendika güvenliği hükümlerini sınırlayıcı nitelikte yasalar çıkarmış durumdadır. Bu arada iki federe devlet söz konusu yasayı yürürlükten kaldırmışlardır. Bu türlü yasalar üzerinde yapılagelen tartışmalar, çoklukla, tarafların hakları üzerinde olmakta, iki tarafın birbirine oranla fayda ve maliyet durumları üzerinde pek az tartışma geçmektedir.

ANALİZİN SINIRLARI

Maliyet-fayda analizi, bir kavram ve yaklaşım olarak binlerce yıldır kullanıldığı halde, bu tekniğin kamu yönetimi ananında etraflı bir şekilde kullanıldığına ancak ve özellikle son yüzyıl içinde tanık olunmaktadır. İş ve tecim kesiminde bu kavram, zararın en yüksek düzeylerde tutulması hedefini (**mini-max goal**) güden «oyun kuramı» (**game theory**) aracılığıyla ortaya konmuş ve benimsenmiştir.

Burada yararlanılacak model, bir toplu sözleşmede tarafların herbirinin maliyet ve fayda durumlarının analizini öngören ve Neil Chamberlain tarafından geliştirilmiş bulunan modelin yakın bir benzeridir.

Dayanılan önerme (kaziye), bir tarafın sağlandığı fayda ve çıkarlara karşılık, diğeı tarafa o oranda fazla bir ödemede bulunmağa hazır olması gerekeceğidr. Başka bir önerme ya da varsayış (faraziye) sendika güvenliğini sınırlandıran yasa hükümlerinin etkisinin, öncelikle, toplu sözleşmede işçilerin yalnız sendikalarca temsil olmasını kabul etmiş bulunan iş ve tecim kolları üzerinde olacağı görüşümür. Son yıllarda özel sektörde sendika örgütleşmesinin nispeten yavaşladığı göz önünde bulundurulursa tek taraflı olarak, federe devlet iş ilişkileri kurulları yoluyle ya da Ulusal İş İlişkileri kurulu (**National Labor Relations Board**) aracılığıyle sendikalara temsilcilik hakkı tanımayan işler, sözü edilen yasalardan hemen hemen hiç etkilenmeyecek ya da ancak çok dar bir ölçüde etkilenmiş olacaklardır.

İŞVERENLER AÇISINDAN MALİYET

İşverenler açısından maliyet, geniş ölçüde, sözleşmenin **«check-off»** olanağını sağlayıp sağlamasına bağlıdır. Bilindiği gibi, bu olanak sağlanmışsa, işveren, sendika ödentisini işçi ücret bordrolarından düşcek ve toplu olarak sendikaya ödeyecektir. Böyle bir durumda işverenler açısından maliyet, sadece muhasebe ve hesap işlemlerinden doğan işgücü ve malzeme giderleri tutarından ibaret, son derece önemsiz bir miktar olacaktır. **«Check-off»** hükümü bulunmuyorsa sendika kendi ödediklerini kendisi toplamaktan ve

ödeme yapmayan işçileri işverene bildirmekten sorumludur. Her ne yolda olursa, gerekli ödemelerde bulunmayan bir işçinin, sendika sözleşmesine aykırı tutumundan dolayı sendika üyeliğinden uzaklaştırılması gerekecektir.

SENDİKA AÇISINDAN MALİYET

Sendika açısından maliyet, bir ölçüye kadar, sözleşmede yer alan sendika güvenliğiyle ilgili madde hükmü karşılığında, işverenin sendikadan alabildiği ödünleme (taviz) miktarına bağlıdır. Sözleşmede sendika güvenliği söz konusu edilmemişse, sendika bütün yeni işçilerle ilişki kurmak ve mevcut işçilerle olan normal ilişkilerini de sürdürmek yüküm ve zorunluluğundadır. Tipik olarak, sendika üyeliği, bir örgütlenme hareketi ya da temsilcilik seçimi sonunda düşme eğilimindedir. Bundan başka işe yeni giren işçiler, çok kez para sıkıntısı içinde bulunduklarından, kısa vadeli masrafları ve diğer tür mal ve hizmetler için gerekseme duydukları giderler yüzünden, ilerde sendikaya üye yazılacaklarını söyledikleri halde, o an için sendikaya katılmaktan sakınabilirler. Oysa aynı sürede, ve yasa gereği olarak sendika, sözleşmeyle ilgili görüşmelerde bulunmak ve gerekli hizmetleri yürütmek yükümündedir. Hatta bazen işçilerin çoğunluğu sendika ödentisi veren üye durumunda bulunmadıkları halde, sendika söz konusu hizmetleri yerine getirme zorunda kalabilir.

Sendika güvenliği ile ilgili sözleşme maddesinin **«check-off»** hükmünü içermesi halinde, sendika bakımından kuramsal nitelikte başka bir maliyet sorunu daha ortaya çıkmaktadır. Bilim adamları ve araştırıcılar, sendika görevlilerinin bu durumda, sendika üyeleriyle normal ilişkiyi de sürdürme eğilimlerinin giderek zayıfladığı ve azaldığı görüşündedirler. Bu durum sendikanın üyeleri tarafından destek görmesini çok kez sınırlamaktadır.

---

(1) İkinci Dünya Savaşı sonrasında Amerika'da gittikçe yükselen fiyatlar, işçi sendikalarını işçilerinin ücretlerini artırma yolları aramaya sevketmişti. 1946 yılında 4.500.000'den fazla işçi bu amaçla greve gitmiş bulunuyordu. Kongre, 1947 Taft-Hartley Yasası *ile iş ilişkilerini yeni bir düzene bağladı. Bununla işveren haklarına yeni bir biçim veriliyor, bazı işçi hakları kısıtlanıyor ve toplu pazarlık alanı daraltılıyordu.* - Çevirenin notu.

(2) Çevirenin notu *: Sendika işyeri ya da sendikalı işçiye açık işyeri* (union shop) *kuralı, kapalı işyeri* (closed shop) *kuralından farklıdır. İkinci kuralda işe alınan işçilerin herhalde ve kesinlikle sendika üyesi olması koşulu öngörüldüğü halde, ilkinde, yani* union shop *kuralında, «işyerine alınacak işçilerin sendika üyesi olması şart değildir. Ama bu işçilerin işe girmelerinden, ya da sözleşmenin de yönetim (sevk ve idare) yardımcı profesörüdür.*

(3) *Sözü geçen deyimler metin içinde tanımlandığından, bu deyimlerin kısa Türkçe karşılıklarının verilmesinden kaçınılmıştır.* - Çeviren.

(4) *Neil Chamberlain ve Richard Kuhn,* Collective Bargaining, *ikinci baskı (New York: McGraw-Hill, 1965), ss. 170 ff.*

* *Bu yazının İngilizce aslı için bkz. Donald Austin Woolf, «Union Security and The Businessman,»* AR Arizona Review, *Vol. 20, No. 11, November 1971, ss. 1-4.*

** *Dr. Woolf, Norman Oklahoma Üniversitesinyürürlüğe girmesinden (tarihçe daha geç olanından) itibaren 30 gün geçtikten sonra, sendikaya üye olmaları ve sözleşme süresince de üye kalmaları gerekir.» - Bkz. Dr. M. Fatih Gümüş,* Türk İş Hukuku'nda İş Uyuşmazlıkları ve Uzlaştırma, *Ankara : Emel Matbaacılık Sanayii, 1972, s. 151 (dip not)*

— Devamı var —

BİR AYIN İÇİNDEN...

Nisan ayı içinde Türk-İş'e bağlı kuruluşlardan Genel-İş, Petrol-İş ve Deri-İş Sendikalarının Genel Kurulları yapıldı. Önemli işçi ve yurt sorunlarının görüşüldüğü ve kararlar alındığı Genel Kurullarda, eski yöneticiler yeniden görev aldılar. Resimde 22-24 Nisan tarihleri arasında Ankara'da yapılan Genel-İş Sendikası 5'inci Genel Kuruluna katılan delegeler görülüyor...

Yurt dışında çalışmak üzere sıra bekleyen işçilerin adedi her geçen gün artmaktadır. Gerek formalite, gerekse talebin müracaattan daha az olması nedeniyle gitmek isteyenler yıllarca beklemek zorunda kalmaktadırlar. Resimde yurt dışında çalışmak üzere müracaat edip sırası gelmiş olanlar, Emniyet Müdürlüğünde son işlemlerini yaptırırlarken görülüyor.